

ผลกระทบต่องกฎหมายไทยในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ

4.1 มูลเหตุและที่มาของกฎหมายตัวเงินของไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการใช้ตัวเงินแทนการชำระหนี้ด้วยเงินสด เมื่อชาวไทย
ทำการค้ากับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะกับชาวตะวันตกในยุคครีตโกสินทร์ในช่วงรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา เนื่องจากมีการตั้งบริษัทของชาวต่างชาติ
ในประเทศไทยอันทำให้มีการใช้ตัวเงินเพื่อชำระหนี้เพราะชาวต่างชาติเหล่านั้นนำตัวเงินมาใช้และ
เป็นแบบอย่างให้คนไทยรู้จักใช้ตัวเงินกันต่อมา ซึ่งในขณะที่เริ่มใช้ตัวเงินกันนั้นประเทศไทยยัง
ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร¹

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศ คือ กฎหมาย
ตัวเงินอังกฤษ ซึ่งจะเห็นได้จากคำสอนกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลไทยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับ
ตัวเงิน เนื่องจากผู้พิพากษาส่วนหนึ่งในสมัยนั้นได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ จึงได้นำ
หลักกฎหมายอังกฤษมาปรับใช้² ดังตัวอย่างคำพิพากษา ต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 468 ปี ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2453) ตัวสัญญาใช้เงินที่เด็กอายุ 18 ปี
ลงชื่อเป็นคู่สัญญาด้วยในฐานะเป็นผู้ค้าประกันไม่ผูกพันทำให้เด็กนั้นต้องรับผิดชอบ แต่ผู้ใหญ่

¹ เสาวนีย์ อิศวโรจน์, “อิทธิพลของกฎหมายตะวันตกที่มีต่องกฎหมายตัวเงินของ
ประเทศไทย”, วารสารนิติศาสตร์ 26 (กันยายน 2539) : 496.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 496 - 498.

อีกสองคนที่ลงชื่อเป็นผู้กู้ (ผู้ออกตั๋ว) นั้นต้องผูกพันรับผิดชอบ³

คำพิพากษานี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกฎหมายอังกฤษอย่างชัดเจนเพราะกล่าวถึงผู้ค้าประกัน ซึ่งการค้าประกันลูกหนี้ในตัวเงินนั้นมีอยู่ในระบบกฎหมายตัวเงินของประเทศอังกฤษ และผู้ค้าประกันมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ค้าประกันตามหลักกฎหมายค้าประกันทั่วไป คือ ตามปกติผู้ค้าประกันมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลที่ตนประกัน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายตัวเงินในระบบประมวลของยุโรปที่มีการรับอาวัลอันคล้ายกับการค้าประกัน แต่ผู้รับอาวัลอาจรับผิดชอบมากกว่าบุคคลที่ตนประกัน⁴

คำพิพากษาฎีกาที่ 862/2467 ผู้ทรงตั๋วแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองตั๋วแล้ว เมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตั๋วผู้รับรองจ่ายเช็คให้เป็นการชำระเงินตามตั๋ว แต่เรียกเก็บเงินตามเช็คนั้นไม่ได้ ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตั๋วแลกเงินนั้นอยู่ตามเดิม⁵

คำพิพากษานี้เป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงิน ซึ่งต้องผูกพันรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวแลกเงิน แม้ผู้จ่ายจะรับรองตัวนั้นแล้วก็ตาม หากผู้จ่ายดังกล่าวปฏิเสธการจ่ายเงินตามตัวนั้น หลักการนี้มีอยู่ในกฎหมายตัวเงินของทุกระบบ ทั้งระบบของอังกฤษและระบบประมวลของยุโรป⁶

³ สํารานู กัลยาณรุจ , ย่อคำพิพากษานางเรื่องเกี่ยวกับการธนาคารและตัวเงิน ร.ศ. 128 - พ.ศ. 2518 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ , 2520) , หน้า 3 , อ้างถึงใน เสาวนีย์ อัครโรจน์ , วารสารนิติศาสตร์ , หน้า 499.

⁴ Ernest G. Lorenzen , The Conflict of Laws Relating to Bills and Notes (New Haven , Connecticut : Yale University Press , 1912) p. 32 - 33 , อ้างถึงใน เสาวนีย์ อัครโรจน์ , วารสารนิติศาสตร์ , หน้า 499.

⁵ สํารานู กัลยาณรุจ , ย่อคำพิพากษานางเรื่องเกี่ยวกับการธนาคารและตัวเงิน ร.ศ. 128 - พ.ศ. 2518 , หน้า 3 , อ้างถึงใน เสาวนีย์ อัครโรจน์ , วารสารนิติศาสตร์ , หน้า 499.

⁶ เสาวนีย์ อัครโรจน์ , วารสารนิติศาสตร์ , หน้า 500.

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าศาลไทยจะใช้กฎหมายอังกฤษปรับกับคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้วก็ตาม แต่การที่ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งตัวเงินก็เป็นข้ออ้างประการหนึ่งของชาวต่างชาติซึ่งอยู่ในประเทศไทยว่า ไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับข้อพิพาทอันก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนและยุ่งยาก ดังนั้น ชาวต่างชาติจึงไม่ควรขึ้นศาลไทยเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติ หรือระหว่างคนต่างชาติด้วยกัน แม้คดีจะเกิดขึ้นในประเทศไทยก็ตาม อันทำให้ชาวต่างชาติขอสิทธิพิเศษทางกฎหมายและทางการศาล และประเทศไทยก็จำเป็นต้องยินยอมตามข้อเรียกร้องดังกล่าว เพื่อรักษาเอกราชไว้ตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา⁷

ด้วยเหตุดังกล่าว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายไทยมีสภาพที่ทัดเทียมกับกฎหมายของนานาอารยประเทศ อันจะทำให้ประเทศไทยได้รับเอกราชทางการศาล คือ ไม่ให้มีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในประเทศไทยอีกต่อไป⁸

แต่ก่อนที่จะปรับปรุงกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนากระทรวงยุติธรรมขึ้นในปีพ.ศ. 2435 เพื่อปฏิรูปราชการศาลยุติธรรม และทางราชการได้จ้างผู้เชี่ยวชาญกฎหมายจากต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตกมาเป็นที่ปรึกษากฎหมายเป็นจำนวนมาก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม และชาวเอเชียบางชาติ เช่น ศรีลังกา และได้มีการร่างกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งตัวเงินโดยได้รับอิทธิพลทั้งจากประเทศในระบบประมวลกฎหมาย เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส สวิสเซอร์แลนด์ และญี่ปุ่น และจากระบบคอมมอนลอว์ซึ่งได้แก่ กฎหมายตัวเงินของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ.1912 ในส่วนของกฎหมายตัวเงินของประเทศไทยนั้นได้ร่างขึ้นโดยเป็นบทบัญญัติส่วนหนึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะเป็นเรื่องที่

⁷ พัทธินทร เปี่ยมสมบุรณ์, การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2411 - 2478, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2524), หน้า 8 - 10 และ 17, อ้างถึงใน เสาวนีย์ อัครโรจน์, วารสารนิติศาสตร์, หน้า 500.

⁸ เสาวนีย์ อัครโรจน์, วารสารนิติศาสตร์, หน้า 501.

เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้และมักใช้กันในวงการค้าจึงอยู่ในบรรพ 3 ลักษณะ 21 ซึ่งร่างขึ้นเสร็จสิ้นและประกาศใช้ในปีพ.ศ. 2467 โดยให้ใช้บังคับในปีพ.ศ. 2468 แต่บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนหนึ่งมีปัญหา จึงได้มีการตรวจชำระใหม่และประกาศใช้ในปีพ.ศ. 2471 และให้ใช้บังคับในปีพ.ศ. 2472 ซึ่งในเรื่องตัวเงินก็มีบทบัญญัติอยู่ในบรรพ 3 ลักษณะ 21 เช่นกัน โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย เช่น เปลี่ยนถ้อยคำต่าง ๆ เช่น จากคำว่า “อยู่ในเงื้อมมือ” เป็น “อยู่ในความครอบครอง” “ผู้ออกตัวแลกเงิน” เป็น “ผู้ส่งจ่าย” “คำแถลง” เป็น “คำบอกชื่อว่า” และในบางมาตราที่มีการแก้ไขโดยเพิ่มเติม เช่น ในบทบัญญัติของตัวสัญญาใช้เงินและเช็คให้นำบทบัญญัติบางมาตราของตัวแลกเงินมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพของตราสาร⁹

เมื่อพิจารณามูลเหตุในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเงินนั้น จะเห็นว่ามูลเหตุสำคัญเกิดจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาการใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตของประเทศตะวันตกในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการเข้ามาทำการค้าขายของชาวต่างชาติในประเทศไทย โดยอาศัยข้ออ้างที่ว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับกับข้อพิพาทต่าง ๆ หากเปรียบเทียบกับวิวัฒนาการของกฎหมายตัวเงินในกลุ่มประเทศยุโรป จะเห็นว่ามิพัฒนาการที่ยาวนานจากการใช้ตัวแลกเงินในทางการค้ามาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 จนเป็นที่แพร่หลายทำให้เกิดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับตัวแลกเงินขึ้น โดยเริ่มจากธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าพัฒนาสู่กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดจากการปฏิบัติของชาวยุโรปอย่างแท้จริง

กฎหมายตัวเงินของไทย มิใช่กฎหมายที่เกิดจากการปฏิบัติของประชาชนชาวไทยมาก่อน¹⁰ แต่เกิดจากความจำเป็นในการทำให้กฎหมายไทยมีสภาพที่ทัดเทียมกับ

⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 501 - 503.

¹⁰ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช , ปาฐกถาเรื่องกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล , 2510) , หน้า 26 , อ้างถึงใน เสาอนีย์ อิศวโรจน์ , วารสารนิติศาสตร์ , หน้า 495.

นานาชาติอารยประเทศจึงได้ยกร่างกฎหมายขึ้น โดยได้รับอิทธิพลจากกฎหมายต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่มิได้วิวัฒนาการจากการปฏิบัติของประชาชนชาวไทยเหมือนอย่างกลุ่มประเทศในยุโรป

4.2 เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ

จากความพยายามขององค์การระหว่างประเทศ ในการสร้างเอกภาพให้เกิดแก่กฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินมาเป็นเวลานาน โดยวิวัฒนาการจากอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1912 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 จนมาถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ค.ศ. 1988 เพื่อวัตถุประสงค์ในการขจัดความแตกต่างของระบบกฎหมายหลักของโลกเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงิน และสนองตอบต่อความต้องการทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้มีการขยายขอบข่ายการค้าระหว่างประเทศออกไปอย่างกว้างขวาง และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ อย่างมาก ทำให้มีการใช้ตราสารเปลี่ยนมือในการชำระเงินระหว่างประเทศมากขึ้น

เหตุผลในการสร้างเอกภาพแก่กฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงิน เพื่อให้เกิดความเป็นสากล ทำให้ทุกประเทศในโลกติดต่อค้าขายโดยใช้ตัวแลกเปลี่ยน หรือตัวสัญญาใช้เงิน เพื่อชำระเงินระหว่างประเทศนั้น มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับตราสารเปลี่ยนมือดังกล่าวที่เหมือนกัน เพื่อขจัดปัญหาความแตกต่างของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ของแต่ละประเทศ อันเป็นอุปสรรคต่อการหมุนเวียนตราสาร โดยมีความพยายามจากหน่วยงานทั่วไปทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์การระหว่างประเทศตลอดจนองค์การสหประชาชาติในการพัฒนากฎหมายจากกฎหมายภายในที่แตกต่างกันมาสู่ระบบกฎหมายเอกรูปในลักษณะที่เป็นกฎหมายภายใน ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ จนมาถึงกฎหมายเอกรูปในลักษณะของกฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะกรณีเป็นตัวแลกเปลี่ยนหรือตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ โดยได้รับความร่วมมือในการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะจากสถาบันการค้า และสถาบันการธนาคารทั่วโลกเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการทางธุรกิจและสร้างเอกภาพในทางปฏิบัติ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้น

บังคับใช้กับธุรกรรมระหว่างประเทศเท่านั้น โดยมีได้เข้าไปแทนที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และยังมีลักษณะเปิดโอกาสให้นำนุสัญญาฉบับนี้ไปบังคับใช้โดยสมัครใจ โดยมุ่งหวังว่าหลักเกณฑ์เช่นนี้จะทำให้นุสัญญาฉบับนี้เป็นที่ยอมรับในประเทศต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ได้ง่ายขึ้น และพยายามผสมผสานระบบกฎหมายหลักทั้งสองระบบเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและแพร่หลาย

สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ มุ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงให้มากที่สุดโดยผสมผสานระบบกฎหมายหลักเพื่อให้เกิดความสากลและเป็นที่ยอมรับ ตลอดจนสร้างบทบัญญัติใหม่ที่มีลักษณะทันสมัยสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติทางธุรกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สนองต่อความต้องการทางธุรกิจและช่วยส่งเสริมการดำเนินธุรกิจโดยใช้ตัวเงินเป็นสิ่งที่สร้างเครดิตให้แก่กัน

การเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาตินั้น อาจจะไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในรูปของทรัพย์สินเงินทองเพิ่มขึ้น หรือทำให้เกิดผลประโยชน์ทางการค้าเพิ่มขึ้น แต่จะเกิดผลประโยชน์ในแง่ที่ทำให้กฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินของไทย มีความเป็นสากลมากขึ้น และมีลักษณะที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการทางธุรกิจและวิธีปฏิบัติในปัจจุบัน เพราะกฎหมายตัวเงินของไทยไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขในสาระสำคัญแต่อย่างใดเลย นับแต่ประกาศใช้มาและบรรเทาความสับสนยุ่งยากในการทำความเข้าใจ การตีความ กฎหมายตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศในเวทีการค้าระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี ในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติฉบับนี้ย่อมต้องพิจารณาผลกระทบตอกฎหมายไทยด้วย เพราะกฎหมายตัวเงินของไทยนั้นก็มีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายหลักทั้งสอง ซึ่งอาจมีปัญหาคงความไม่สอดคล้องกันของระบบกฎหมายไทยและอนุสัญญาสหประชาชาติบางประการที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วย

4.3 หลักกฎหมายสากลที่สำคัญของตัวเงิน

เป็นที่ยอมรับกันเป็นหลักสากลทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติว่า ตัวเงินเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ (negotiable instrument) เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการมีคุณสมบัติครบถ้วน

ตามลักษณะโดยทั่วไปของตราสารเปลี่ยนมือได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยประเพณีทางการค้าทั่วไป คือ

1. ตราสารอันเป็นตัวเงินนั้น สามารถโอนให้แก่กันได้เพียงการส่งมอบหรือสลักหลังและส่งมอบโดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังคู่สัญญา ฝ่ายที่มีความรับผิดชอบตามตราสารนั้น
2. ผู้รับโอนตราสารจะได้รับโอนสิทธิโดยสมบูรณ์ และสามารถที่ฟ้องร้องตามสิทธิในตราสารนั้นได้ในนามตนเอง
3. ผู้รับโอนโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนซึ่งไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนย่อมได้รับโอนสิทธิโดยสมบูรณ์¹¹

การโอนเปลี่ยนมือของตัวเงิน แบบ Negotiability นี้ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังคู่กรณีฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบอย่างการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป การที่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังคู่กรณีฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นการก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่วงการค้าเป็นอย่างมาก¹²

จากการที่ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ ที่สามารถโอนสิทธิแห่งตัวเงินได้โดยง่าย เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป จึงมีหลักกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อให้โอนเปลี่ยนมือและหมุนเวียนตราสารสะดวก ที่เป็นหลักกฎหมายสากลของตัวเงินที่เป็นที่ยอมรับกัน ดังต่อไปนี้

4.3.1 หลักความรับผิดชอบเกิดขึ้นเพราะการลงลายมือชื่อในตัวเงิน ความรับผิดชอบตามสัญญาตัวเงิน เกิดขึ้นจากการที่คู่สัญญาได้แสดงเจตนาเพื่อผูกพันตนตามสัญญาตัวเงิน

¹¹Dudley Richardson, Negotiable Instruments and the Bills of Exchange Acts, (London : Butterworths , 1980) , p. 15 - 16.

¹²กันยา ตีรเศรษฐ์เสมา, “แนวทางในการพัฒนาตราสารทางการเงินโดยอาศัยปัจจัยทางกฎหมาย (ศึกษา TCD เป็นตัวอย่าง) ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2535) หน้า 67-68.

ด้วยการลงลายมือชื่อของตนในตัวเงิน ทำให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อนั้นต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตัวเงิน

การที่คู่สัญญาในตัวเงินลงลายมือชื่อของตนลงในตัวเงิน ย่อมเป็นการแสดงเจตนาที่จะเข้ามาผูกพันตามสัญญาตัวเงินด้วยการลงลายมือชื่อ จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ คือ คู่สัญญาแสดงเจตนาลงลายมือชื่อลงในตัวเงินด้วยความสมัครใจและมีความรู้สึกรู้คิด โดยมิได้สำคัญผิด ถูกหลอกลวง ชูเชิญ หรือด้วยการฉ้อฉล และทราบว่าได้ลงลายมือชื่อในตราสารที่เป็นตัวเงิน

ในระบบตัวเงินของอังกฤษ ก็มีหลักทำนองเดียวกันว่า บุคคลย่อมไม่อาจถูกฟ้องตามตัวเงินได้ หากมิได้ปรากฏลายมือชื่อของเขาในตัวเงินนั้น หากการลงลายมือชื่อในตราสารเกิดจากการถูกหลอกลวง โดยมิได้รู้ว่ากำลังลงลายมือชื่อในตัวเงินอันเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ และผู้ลงลายมือชื่อเชื่อว่ากำลังลงลายมือชื่อในเอกสารอื่นก็ไม่ผูกพันตามตราสารนั้น เพราะไม่ได้มีเจตนาในการลงลายมือชื่อในตัวเงินและถือว่ามีได้มีการลงลายมือชื่อในตราสารนั้น¹³

ตามกฎหมายไทย เอกสารที่บุคคลลงลายมือชื่อโดยสำคัญผิดในลักษณะแห่งเอกสาร ย่อมตกเป็นโมฆะ ตามมาตรา 156 ไม่ว่าจะสำคัญผิดเพราะกลฉ้อฉลหรือไม่ แต่ต้องกระทำไปโดยไม่ได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงกล่าวได้ว่า ลายมือชื่อที่ลงในตัวเงินโดยสำคัญผิดในสภาพแห่งเอกสาร ลายมือชื่อนั้นย่อมเสียเปล่าไม่มีผลในตัวเงินแต่อย่างใด¹⁴

บทบัญญัติในมาตรา 900 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงินของอังกฤษ และมาตรา 3 - 401 แห่ง Uniform Commercial Code

¹³ Maurice Megrah and Frank R. Ryder , Byles on Bills of Exchange , (London : Sweet & Maxwell , 1979) , p. 53.

¹⁴ จิตติ ดิงศภัทย์ , กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตัวเงิน , หน้า 64.

ของสหรัฐอเมริกา ต่างจากความรับผิดของคู่สัญญาในตั๋วเงินตามการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินของคู่สัญญา (liability based on signature) ทั้งนี้ อาจลงลายมือชื่อด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นลงลายมือชื่อก็ได้ ดังปรากฏคำพิพากษา ดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ 2417 / 2536 คำว่า “บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคแรก หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เขียนลายมือชื่อของตนเองหรือนิติบุคคลตามกฎหมายที่ผู้มีอำนาจกระทำการแทน ลงลายมือชื่อกระทำการแทนโดยจะลงชื่อสมมติหรือนามแฝงหรือชื่อเสียงที่ใช้ในทางการค้าอันเป็นที่แน่นอนว่าหมายถึงบุคคลใด ซึ่งมีเจตนาให้ลายมือชื่อที่ลงในตั๋วเงินนั้นเป็นชื่อของตน

หลักกฎหมายพื้นฐานเช่นนี้เป็นที่ยอมรับและปรากฏในระบบกฎหมายหลัก ทั้งระบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์ ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของอังกฤษ มาตรา 23 กำหนดว่า

“บุคคลจะมีความรับผิดตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้รับรองตั๋วเงิน ต่อเมื่อได้ลงลายมือชื่อในตัวไว้ในฐานะเช่นนั้น แต่ท่านบัญญัติไว้ด้วยว่า

(1) เมื่อบุคคลใดลงชื่อในตัวโดยอาศัยชื่อหรือชื่อบุคคลอื่น ท่านว่าบุคคลนั้นต้องรับผิดตามตัวเสมือนดังว่าได้ลงชื่อของตนเอง

(2) เมื่อหุ้นส่วนคนใดลงลายมือชื่อในหุ้นส่วนในตัว การลงชื่อเช่นนั้น ท่านถือเท่ากับว่าเป็นการลงชื่อของหุ้นส่วนทุกคนในหุ้นส่วนนั้น”¹⁵

และในมาตรา 3 - 401 แห่ง Uniform Commercial Code ของอเมริกา และข้อ 7 และข้อ 8 แห่งอนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน¹⁶

¹⁵ เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2514), หน้า 238.

¹⁶ UNCITRAL, “II International Payments,” *Yearbook of UNCITRAL III (1972)*: p. 163.

ส่วนในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ก็ปรากฏหลักพื้นฐานนี้เช่นกันในข้อ 33 โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบของคู่สัญญาแห่งตราสารว่า บุคคลย่อมไม่ต้องรับผิดตามตราสารเว้นแต่จะได้ลงลายมือชื่อในตราสารนั้น ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติเกี่ยวกับลายมือชื่อปลอมในข้อ 34 และบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อโดยตัวแทนในข้อ 36 กล่าวคือ เจ้าของลายมือชื่อที่ถูกปลอมในตราสารย่อมไม่ต้องรับผิดตามตราสาร เว้นแต่จะได้ยินยอมรับที่จะผูกพันความตามลายมือชื่อปลอมเสมือนหนึ่งว่าเขาได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง โดยยอมให้เจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงที่มีได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในตราสารด้วยตนเอง ยอมรับผูกพันที่จะรับผิดตามตราสารจากลายมือชื่อปลอมซึ่งลงลายมือชื่อโดยผู้อื่น และในกรณีการลงลายมือชื่อในตราสารโดยตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจจากตัวการ ซึ่งตัวการยอมต้องรับผิดตามตราสารแม้จะมีได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง โดยเป็นไปตามหลักในเรื่องตัวการและตัวแทน

4.3.2 หลักผู้รับโอนและได้ครอบครองตัวเงินด้วยความสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง ด้วยตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้สามารถโอนตัวเงินโดยการสลักหลังและส่งมอบหรือส่งมอบเพียงอย่างเดียว จึงอาจเกิดปัญหาว่า หากผู้โอนตัวเงินนั้นไม่มีสิทธิในตัวเงินฉบับนั้น เช่น ขโมย หรือหลอกลวงเพื่อให้ได้ตัวเงินมาแล้วโอนให้แก่ผู้รับโอน เช่นนี้ผู้รับโอน จึงมีสิทธิในตัวเงินนั้นหรือไม่อย่างไร ซึ่งโดยหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” แต่ในเรื่องตัวเงินนั้น มีบทบัญญัติยกเว้นหลักกฎหมายดังกล่าว หากแต่มีหลักว่า “ผู้รับโอนตัวที่สุจริตอาจมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” เพราะกฎหมายตัวเงินนั้นมีวัตถุประสงค์ให้มีการใช้ตัวเงินเพื่อความสะดวกรวดเร็วและให้เป็นที่แพร่หลาย หากผู้รับโอนจะต้องตรวจสอบถึงสิทธิของผู้โอนตามตัวเงินนั้นย่อมไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้ให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริต และสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับโอนที่รับโอนตัวโดยสุจริตว่าจะไม่ได้รับความเสียหายแม้ว่าผู้โอนจะไม่มีสิทธิอันสมบูรณ์ในตัวเงิน

บทบัญญัติตัวเงินของไทยที่กล่าวถึงหลักผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริตอาจมีสิทธิดีกว่าผู้โอน ได้แก่ บทบัญญัติในมาตรา 905 วรรค 2 และวรรค 3 และมาตรา 916 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 905 วรรค 2 และวรรค 3 บัญญัติว่า

“ ถ้าบุคคลหนึ่งผู้ใดต้องปราศจากตัวเงินไปจากครอบครอง ท่านว่าผู้ทรงซึ่งแสดงให้ปรากฏสิทธิของตนในตัวตามวิธีการดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น หากจำต้องสละตัวเงินไม่ว่าวันแต่จะได้มาโดยทุจริต หรือได้มาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
อนึ่งข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงผู้ทรงตัวเงินส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือด้วย ”

จากบทบัญญัติดังกล่าว หากผู้ได้รับโอนตัวเงินมาโดยถูกต้องกล่าวคือ ได้รับโอนตัวเงินมาโดยการสลักหลังและส่งมอบตามมาตรา 917 หรือรับโอนตัวผู้ถือมาโดยการส่งมอบตามมาตรา 918 หรือรับโอนตัวมาโดยการสลักหลังลอย ตามมาตรา 919 และการสลักหลังนั้นไม่ขาดสายตามมาตรา 905 วรรคแรก โดยปราศจากลายมือชื่อปลอมหรือการลงลายมือชื่อโดยปราศจากอำนาจตามมาตรา 1008 ย่อมเป็นผู้ทรงตัวเงินโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 905 วรรคแรก และมีสิทธิยึดตัวตัวนั้นไว้ ผู้ใดจะมาเรียกคืนตัวนั้นไม่ได้ แม้ว่าจะเคยเป็นผู้ทรงมาก่อนซึ่งตัวได้หลุดมือไปไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม เว้นแต่ ผู้รับโอนตัวเงินหรือผู้ทรงคนปัจจุบันได้ตัวเงินมาด้วยความทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งหมายถึงผู้รับโอนได้รู้ถึงข้อบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนอยู่แล้วก็ยังรับโอนตัวเงินนั้นไว้ หรือรับโอนตัวไว้โดยมิได้ใช้ความระมัดระวังที่จะตรวจสอบ ทั้ง ๆ ที่อยู่ในสภาพที่สามารถตรวจสอบหรือสอบถามได้

อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นหลักทั่วไปที่ว่า “ ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ” ตามมาตรา 905 วรรค 2 และวรรค 3 นี้ ไม่อาจนำไปใช้บังคับกับตัวเงินที่มีคำสั่งโดยผู้ส่งจ่ายว่า “ เปลี่ยนมือไม่ได้ ” ตามมาตรา 917 วรรค 2 เพราะคำสั่งเช่นนั้นมีผลทำให้ตัวเงินนั้นขาดลักษณะความเป็นตราสารเปลี่ยนมือ จึงไม่อาจโอนกันได้ตามกฎหมายตัวเงินที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้รับโอนที่สุจริต

ส่วนมาตรา 916 บัญญัติว่า “ บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตัวแลกเงินหาอาจจะต่อสู้ผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ส่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การโอนได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล ”

กล่าวคือในกรณีที่ผู้ทรงฟ้องผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังให้ใช้เงินตามตราสาร คู่สัญญาแห่งตราสารที่ถูกฟ้องนั้น ไม่อาจยกข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับคู่สัญญาคคนก่อน ๆ ขึ้นอ้างต่อสู้ผู้ทรงได้ เว้นแต่ผู้ทรงนั้นจะได้รับโอนตัวเงินไว้โดยคบคิดกันฉ้อฉล

ทั้งนี้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงที่รับโอนตราสารเปลี่ยนมือมาโดยสุจริต

เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ คู่สัญญาที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงินนั้นอาจมีจำนวนมากด้วยกัน แต่สำหรับผู้ทรงซึ่งเป็นผู้ได้รับโอนตัวเงินเป็นคนสุดท้ายหลังจากที่ได้มีการสลักหลังโอนตัวเงินผ่านกันมาหลาย ๆ ทอดนั้น คู่สัญญาคนก่อน ๆ จะมีความเกี่ยวพันกันอย่างไร ผู้ทรงหรือผู้รับโอนย่อมไม่อาจรู้ได้ เพราะฉะนั้นถ้าจะให้คู่สัญญาคนก่อน ๆ ยกเอาความเกี่ยวพันเฉพาะตัวขึ้นมาต่อสู้ผู้ทรงได้ นอกจากจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ทรงแล้วยังจะทำให้ไม่มีผู้ใดยอมเข้ามาเกี่ยวข้องกับรับโอนตัวเงินนั้นไว้ เพราะเกรงว่าจะถูกต่อสู้ด้วยความเกี่ยวพันซึ่งตนไม่เคยรู้หรือทราบมาก่อน จึงได้วางหลักมิให้ลูกหนี้ในตัวเงินเหล่านั้นยกเอาความเกี่ยวพันดังกล่าวขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริตได้¹⁷

บทบัญญัติในมาตรา 916 นี้มีที่มาจากอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตั๋วแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ข้อ 16 ที่บัญญัติว่า

“ A party sued on a bill of exchange cannot set up against the holder any defence based upon his personal relations with the drawer or with prior holders unless the transfer took place pursuant to a fraudulent understanding. ”

ซึ่งกำหนดว่า คู่สัญญาไม่อาจยกข้อต่อสู้ที่อาศัยความสัมพันธ์เฉพาะตัว (personal relations) ที่มีต่อผู้สั่งจ่ายหรือคู่สัญญาคนก่อน ๆ ขึ้นอ้างต่อสู้ผู้ทรง เว้นแต่การโอนนั้นจะเกิดโดยการฉ้อฉล ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวฉบับนี้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์และในอนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตั๋วแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 ที่ได้รับอิทธิพลจากอนุสัญญากรุงเฮก ก็มีบัญญัติในทำนองเดียวกัน ดังปรากฏในข้อ 17 แห่งอนุสัญญากรุงเจนีวา

¹⁷ไพฑูรย์ คงสมบุญ, “ ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้จะยกขึ้นอ้างเพื่อไต่ถามผู้ทรงตัวเงินไม่ได้ , ” ในรวมบทความเกี่ยวกับกฎหมายตัวเงิน รวบรวมโดยสหชน รัตนไพจิตร , (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2526) , หน้า 17 - 18.

ที่บัญญัติว่า

“ Persons sued on a bill of exchange cannot set up against the holder defences founded on their personal relations with the drawer or with previous holders, unless the holder, in acquiring the bill, has knowingly acted to the detriment of the debtor. ”

และหลักกฎหมายดังกล่าว เป็นหลักกฎหมายของพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงินของอังกฤษ ซึ่งเป็นระบบกฎหมายแองโกล-อเมริกัน ดังปรากฏใน มาตรา 38 (2) ซึ่งบัญญัติว่า

“ Where he is a holder in due course, he holds the bill free from any defect of title of prior parties, as well as from mere personal defences available to prior parties among themselves, and may enforce payment against all parties liable on the bill ; ”

ทั้งนี้ในดับทกฎหมายของอังกฤษก็ได้กล่าวไว้ว่า ข้อต่อสู้ใดเป็น personal defences แต่ได้กล่าวถึง ข้อบกพร่องแห่งสิทธิ (defects of title) ไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 29 (2) ว่าสิทธิของผู้โอนตัวย่อมมีข้อบกพร่อง เมื่อได้ตัวเงินมาโดยใช้อุบายทำกลฉ้อฉล ช่มชู้ หรืออุบายอย่างอื่นอันมิชอบด้วยกฎหมาย

ถึงแม้ว่าในระบบกฎหมายของอังกฤษจะใช้คำว่า “ personal defences ” ขณะที่ระบบอนุสัญญากรุงเฮกและระบบอนุสัญญากรุงเจนีวาจะใช้คำว่า “ personal relations ” และ มาตรา 916 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะมีข้อความเช่นเดียวกับอนุสัญญากรุงเฮกก็ตาม แต่ระบบกฎหมายทั้งหมดล้วนมีหลักการเดียวกัน คือ การให้ความคุ้มครองแก่ผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริต

ข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคล ซึ่งลูกหนี้จะยกขึ้นต่อสู้ผู้ทรงตัวเงินไม่ได้ ตามมาตรา 916 นั้น ความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคล (personal relations) ในที่นี้ หมายถึง ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเฉพาะตัวผู้เป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินเป็นส่วนตัวของคู่สัญญาแต่ละราย ๆ ไป อันมีผลทำให้คู่สัญญารายนั้นยกขึ้นเป็นข้ออ้างเพื่อตนเองจะได้หลุดพ้น หรือทำให้รับผิดชอบลดลงไปกว่าความรับผิดชอบในความในตั๋วเงินนั้นได้ เช่น ข้อเท็จจริงที่ว่าได้มีการช่มชู้ หลอกหลวง ให้มีการออกตัวเงินให้ หรือการออกตัวเงินให้แก่กันนั้นทำไปโดยที่ไม่มีความประสงค์ที่จะผูกพัน

กันตามกฎหมายในเรื่องตัวเงิน เป็นต้น¹⁸

มาตรา 916 ได้บัญญัติห้ามการยกข้อต่อสู้ที่อาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลขึ้นต่อสู้ผู้ทรงเท่านั้น หากเป็นข้อต่อสู้ประเภท real defences นั้น ผู้ถูกฟ้องให้ใช้เงินตามตัวสามารถยกขึ้นต่อสู้ผู้ทรงตัวเงินได้ แม้ว่าผู้ทรงจะได้รับโอนตัวเงินไว้ด้วยความสุจริตก็ตาม อย่างไรก็ตามไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับข้อต่อสู้ประเภทนี้ไว้ใน บรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากแต่บัญญัติไว้ในหลักทั่วไปว่าด้วยเรื่องนี้ ซึ่งโดยหลักแล้วสามารถนำหลักทั่วไปในเรื่องนี้มาใช้บังคับได้โดยอนุโลม หลักกฎหมายที่พิจารณาในเรื่องนี้ คือ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้องว่าด้วยการโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่ง อันได้แก่ หนี้ซึ่งลูกหนี้สัญญาว่าจะชำระให้แก่เจ้าหนี้ หรือตามคำสั่งของเจ้าหนี้โดยมีตราสารแสดงสิทธิของเจ้าหนี้ไว้ด้วย เป็นหนี้ซึ่งไม่อาจโอนแยกต่างหากจากตราสารได้ และตราสารนั้นแสดงความเป็นหนี้อยู่ในตัวเองโดยสมบูรณ์เป็นอิสระจากมูลเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้ การโอนหนี้ชนิดนี้จึงต้องโอนพร้อมตราสารโดยการสลักหลังให้ปรากฏการโอนไว้ที่ตราสาร ตามมาตรา 309 ซึ่งตัวเงินก็จัดได้ว่าเป็นหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่งเช่นกัน เมื่อมีการสลักหลังโอนตราสารกฎหมายยอมให้ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้บางประการขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้ได้ ดังปรากฏในมาตรา 312 ที่บัญญัติว่า “ ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่งนั้น ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตนั้นหาได้ไม่ เว้นแต่ที่ปรากฏในตัวตราสารนั้นเองหรือที่มีขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น ” จากบทบัญญัติดังกล่าว ข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นอ้างต่อผู้รับโอนได้จึงประกอบด้วยข้อต่อสู้ที่ปรากฏในตัวตราสารนั้นเอง และข้อต่อสู้ที่มีขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น

ส่วนในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อต่อสู้ที่ยกขึ้นอ้างต่อผู้ทรงได้ ในข้อ 28 และข้อ 30 แห่งอนุสัญญา โดยแยกเป็นข้อต่อสู้ที่ยกขึ้นอ้างต่อผู้ทรงที่มีใช้ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองและผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งได้กำหนดให้ข้อต่อสู้ที่มีลักษณะของ Real defences นั้นสามารถ

¹⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 19.

ยกขึ้นต่อสู้ได้ทั้งกับผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองและผู้ทรงซึ่งมิใช่ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่
 ขอตต่อสู้เกี่ยวกับลายมือชื่อปลอม ขอตต่อสู้ว่ามี การแก้ไข เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญแห่งตราสาร
 ขอตต่อสู้ว่ามีได้ยื่นตัวเพื่อการรับรองกรณีเป็นตัวแลกเงินที่จะต้องยื่นเพื่อการรับรอง ขอตต่อสู้ว่ามีได้
 ทำคำคัดค้าน ขอตต่อสู้เรื่องอายุความ เป็นต้น

4.3.3 หลัก The Accumulation of Secondary Contracts เนื่องจากตัวเงิน
 เป็นตราสารเปลี่ยนมือ เมื่อมีการออกตัวเงินแล้วสามารถโอนตัวเงินนั้นต่อไปได้และผู้รับโอนอาจ
 โอนตัวเงินนั้นให้ผู้อื่นต่อ ๆ ไป โดยที่ผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้นย่อมต้องรับผิดชอบ ทำให้คู่กรณี
 ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินมีได้ไม่จำกัดจำนวน

ผลจากการที่ตัวเงินเป็นสัญญาที่มีคู่สัญญาได้ไม่จำกัดจำนวน โดยการสลักหลังโอน
 ตัวเงินต่อ ๆ กันไป จึงเกิดหลักกฎหมายที่เรียกว่า “ The Accumulation of Secondary
 Contracts ” ขึ้น¹⁹ ตัวอย่างเช่น อ ออกตัวแลกเงินสั่งให้ จ จ่ายเงินให้ ร ร สลักหลังและ
 ส่งมอบตัวแลกเงินให้ ก ก สลักหลังและส่งมอบตัวแลกเงินให้ ข ข เป็นผู้ทรงและได้ถูก จ
 ปฏิเสธการใช้เงิน ข ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ ก อ และ ร ใช้เงินตามตัวแลกเงินได้ ซึ่งโดยหลัก
 ทั่วไปแล้ว เมื่อ อ ออกตัวแลกเงินสั่งให้ จ จ่ายเงินแก่ ร เป็นสัญญาตัวเงินและมีผลบังคับ
 เฉพาะระหว่างคู่สัญญา คือ อ และ ร ตามหลักความสัมพันธ์เฉพาะตัวของคู่สัญญา (Privity
 of Contract) เมื่อ ร สลักหลังและส่งมอบตัวแลกเงินให้ ก จึงเกิดความผูกพันตามสัญญา
 ระหว่าง ร กับ ก ตามหลักความสัมพันธ์เฉพาะตัวของคู่สัญญา (Privity of Contract) และ
 ผลของการสลักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นได้ก่อให้เกิดหลัก Secondary of Contract ระหว่าง ก กับ อ
 ซึ่งมีได้มีความผูกพันกันมาก่อนและจากหลักกฎหมายนี้จึงมีผลให้ อ ต้องรับผิดชอบต่อก ซึ่งยกเว้น
 หลัก Privity of Contract และเมื่อ ก สลักหลังและส่งมอบตัวแลกเงินให้ ข ย่อมเกิดหลัก
 Privity of Contract ระหว่าง ก และ ข และมีผลให้เกิดหลัก Secondary of Contract ระหว่าง
 ข กับ ร และ ข กับ อ เช่นเดียวกัน

¹⁹ Hector S. Leon , The Law on Negotiable Instruments (with Document of
 Title) , Quezon City : Rex Printing Company Inc. 1980 , p. 3.

หลักกฎหมายดังกล่าว ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยใน มาตรา 914 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตั๋วแลกเงินยอมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้นำยื่นโดยชอบแล้วจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตั๋ว ถ้าและตั๋วแลกเงิน นั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่ยอมรับรองก็ดีหรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงิน แก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้อง ตามวิธีการ ในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว

ลักษณะของ Secondary of Contract จะเกิดขึ้นเมื่อมีการโอนเปลี่ยนมือ (negotiable) ทุกครั้ง จึงเป็นที่เห็นได้ว่าเมื่อมีลูกหนี้เข้ามาเพิ่มมากขึ้นผลประโยชน์ของผู้ทรงก็มีมากขึ้นด้วย กล่าวคือ ผู้ทรงตั๋วเงินสามารถเรียกร้องไม่เฉพาะแต่ผู้ออกตั๋วเงินเท่านั้น ยังสามารถเรียกร้อง ต่อผู้สลักหลังตั๋วเงินคนอื่น ๆ ด้วย ลักษณะเช่นนี้เป็นการเพิ่มตัวลูกหนี้และลูกหนี้ทุกคนต้องร่วม กันรับผิดชอบผู้ทรง โดยที่ผู้สลักหลังแต่ละคนจะอ้างหลักความสัมพันธ์เฉพาะตัวของคู่สัญญา (Privity of Contract) มาเป็นข้อปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้²⁰ ดังปรากฏในมาตรา 967 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

“ ในเรื่องตั๋วแลกเงินนั้น บรรดาบุคคลผู้ส่งจ่ายก็ดี ผู้รับรองก็ดี สลักหลังก็ดี หรือรับประกันด้วยอาวัลก็ดี ย่อมต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรง

ผู้ทรงยอมมีสิทธิว่ากล่าวเอาความแก่บรรดาบุคคลเหล่านี้เรียงตัวหรือรวมกันก็ได้ โดยมีพักต้องดำเนินตามลำดับที่คนเหล่านั้นมาต้องผูกพัน

สิทธิเช่นเดียวกันนี้ ย่อมมีแก่บุคคลทุกคนซึ่งได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินและเข้าถือเอา ตัวเงินนั้น ในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน

การว่ากล่าวเอาความแก่คู่สัญญาคนหนึ่ง ซึ่งต้องรับผิดชอบไม่ตัดหนทางที่จะว่ากล่าว เอาความแก่คู่สัญญาคนอื่น ๆ แม้ทั้งจะเป็นฝ่ายอยู่ในลำดับภายหลังบุคคลที่ได้ว่ากล่าวเอาความ มาก่อน ”

²⁰ กัญญา ดิเรเศรษฐ์เสมา, “แนวทางในการพัฒนาตราสารทางการเงินโดยอาศัยปัจจัย ทางกฎหมาย (ศึกษา TCD เป็นตัวอย่าง) ,” หน้า 69.

นอกจากนั้น ในกรณีที่หลัก Secondary of Contract ที่มีอยู่ตามตัวเงินนี้อาจสิ้นผลบังคับไปได้ เพราะผู้ทรงตัวเงินจะเลยมิได้ดำเนินการตามที่กำหนด เช่น ไม่ทำคำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ ซึ่งทำให้คู่สัญญาตามตราสารหลุดพ้นจากความรับผิด แต่ผู้ทรงตัวนั้นยังคงสามารถใช้สิทธิเรียกร้องบังคับตามมูลหนี้เดิมที่มีระหว่างผู้ทรงกับผู้โอนซึ่งเป็นผู้สัญญาของผู้ทรงโดยตรง ตามหลัก Privity of Contract ได้ ดังปรากฏในมาตรา 1005 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “ ถ้าตัวเงินได้ทำขึ้นหรือได้อोनหรือสลักหลังไปแล้วในมูลหนี้อันหนึ่งอันใด และสิทธิตามตัวเงินนั้นมาสูญสิ้นไปเพราะอายุความก็ดี หรือเพราะละเว้นไม่ดำเนินการให้ต้องตามวิธีใด ๆ อันจะพึงต้องทำก็ดี ท่านว่าหนี้เดิมนั้นก็ยังคงมีอยู่ตามหลักกฎหมายอันแพ่งหลายทั่วไป เท่าที่ลูกหนี้มิได้ต้องเสียหายแต่การนั้น เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ”

ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวได้ปรากฏในระบบกฎหมายต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติตัวแลกเงินของอังกฤษ ในมาตรา 55 (1) (a) และ มาตรา 55 (2) (a) ได้บัญญัติว่า

“ (1) The drawer of a bill by drawing it :

(a) Engages that on due presentment it shall be accepted and paid according to its tenor , and that if it be dishonoured he will compensate the holder or any indorser who is compelled to pay it , provided that the requisite proceeding on dishonour be duly taken;

(2) The indorser of a bill by indorsing it :

(a) Engages that on due presentment it shall be accepted and paid according to its tenor , and that it be dishonoured he will compensate the holder or a subsequent indorser who is compelled to pay it , provided that the requisite proceeding on dishonour be duly taken; ”

อนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ข้อ 46 บัญญัติว่า

“ All parties who have drawn , accepted, indorsed, or guaranteed a bill of exchange are jointly and severally liable to the holder .

The holder has the right to proceed against all of these parties , individually or collectively, without being compelled to observe the order in which they are liable.

The same rights belong to any signer who has taken up a bill of exchange.

An action instituted against one of the parties liable does not prevent action against the others, even those subsequent to the one first proceeded against. ”

ส่วนในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ในข้อ 38 (1) บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายและในข้อ 44 (1) บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้สลักหลัง ก็ได้นำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน

4.4 ปัญหาสำคัญบางประการเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของกฎหมาย

แนวความคิดในการสร้างเอกภาพของกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งปรากฏในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้น มีลักษณะผสมผสานของระบบกฎหมายหลักของโลก เพื่อจัดอุปสรรคในการสร้างเอกภาพอันเกิดจากความแตกต่างของระบบกฎหมายหลัก และแม้ประเทศที่มีได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวก็อาจได้รับผลกระทบจากอนุสัญญาดังกล่าวได้ เนื่องจากแนวความคิดที่สำคัญของอนุสัญญาสหประชาชาตินี้ ต้องการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับโดยง่าย การนำอนุสัญญาสหประชาชาติไปบังคับใช้จึงกำหนดในลักษณะที่ให้สิทธิเลือก ดังนั้นประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบแม้ว่าจะมิได้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา แต่หากในทางการค้าระหว่างประเทศนั้น ประเทศที่เป็นคู่ค้าตกลงที่จะใช้ตราสารเหล่านี้เพื่อการชำระเงินระหว่างประเทศ จึงควรศึกษาและทำความเข้าใจกับอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติได้สร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นบทสรุปขึ้นใหม่เกี่ยวกับความแตกต่างที่สำคัญของระบบกฎหมายหลักในหลายประเด็น

4.4.1 ผู้ทรงและผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง อนุสัญญาสหประชาชาติได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ทรงตราสาร เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงตราสาร โดยใช้ระบบ

สองชั้น (Two - tier system) แบ่งผู้ทรงตราสารออกเป็นสองประเภท คือ ผู้ทรงธรรมดา (holder) และผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง (Protected holder) ซึ่งผู้ทรงทั้งสองประเภทจะได้รับความคุ้มครองแตกต่างกัน การยกข้อต่อสู้ต่าง ๆ ขึ้นยันต่อผู้ทรงและผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองนั้นจึงแตกต่างกันไปด้วย โดยสามารถยกข้อต่อสู้ขึ้นยันต่อผู้ทรงได้มากกว่าผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง

“ผู้ทรง” ตามข้อ 15 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ มี 2 กรณี คือ

- (1) บุคคลซึ่งเป็นผู้รับเงินและมีตราสารอยู่ในครอบครอง
- (2) บุคคลซึ่งเป็นผู้รับสลักหลังและมีตราสารอยู่ในครอบครอง ซึ่งอาจครอบครองในฐานะผู้รับสลักหลังระบุชื่อหรือสลักหลังลอย และปรากฏการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ว่าจะมีการสลักหลังปลอมหรือมีการลงลายมือชื่อโดยตัวแทนที่ปราศจากอำนาจ

สถานะของผู้ทรงตามอนุสัญญาสหประชาชาตินี้ มิได้ขึ้นอยู่กับว่าได้ครอบครองตราสารมาโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และผู้ทรงที่ได้ครอบครองตราสารนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตราสาร เช่น การสลักหลังเพื่อเรียกเก็บ ผู้รับสลักหลังที่ได้ครอบครองตราสารนั้นเป็นผู้ทรง ถึงแม้ว่าเขาอาจเป็นเพียงตัวแทนของผู้สลักหลัง และไม่ว่าผู้โอนจะเป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือได้ตราสารมาโดยกลฉ้อฉล หรือวิธีการที่ผิดกฎหมายอย่างอื่น และผู้รับโอนดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้ทรง ตามข้อ 15 นี้ หากมีคุณสมบัติครบก็อาจเป็นผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองได้ และถึงแม้ว่าผู้ทรงดังกล่าวจะมีได้เป็นผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองก็อาจโอนตราสารให้แก่บุคคลอื่นต่อไป ซึ่งบุคคลที่รับโอนต่อไปอาจมีคุณสมบัติเป็นผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง²¹

เงื่อนไขของผู้ทรงที่จะเป็นผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง

- (1) เป็นผู้ทรงตราสารอันเป็นตราสารที่สมบูรณ์ในขณะที่ส่งมอบ หรือตราสารที่ไม่สมบูรณ์แต่ได้ถูกทำให้สมบูรณ์โดยการมอบอำนาจ
- (2) ไม่ทราบถึงข้อต่อสู้ความรับผิดชอบที่อาจยกขึ้นต่อสู้ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองได้ เช่น การลงลายมือชื่อปลอม การลงลายมือชื่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตราสาร การลงลายมือชื่อโดยตัวแทนที่ปราศจากอำนาจ
- (3) ไม่ทราบถึงการเรียกร้องอันสมบูรณ์

- (4) ไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงว่าตราสารได้ถูกปฏิเสธโดยการไม่รับรอง หรือ
ไม่ใช้เงิน
- (5) เป็นผู้ทรงก่อนสิ้นสุดกำหนดเวลายื่นตราสารเพื่อให้ใช้เงิน
- (6) มิได้รับตราสารโดยการฉ้อฉล หรือลักขโมย หรือมีส่วนร่วมในการฉ้อฉล
หรือลักขโมย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 บัญญัติว่า “อันผู้ทรงนั้น
หมายความว่า บุคคลผู้มีตัวเงินไว้ในครอบครอง โดยฐานเป็นผู้รับเงินหรือเป็นผู้รับสลักหลัง
ถ้าและเป็นตัวเงินส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ ผู้ถือก็นับว่าเป็นผู้ทรงเหมือนกัน ” และมาตรา 905 วรรคแรก
บัญญัติว่า “ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008 บุคคลผู้ได้ตัวเงินไว้ในครอบครอง
ถ้าแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ถึงว่าการสลักหลังรายที่สุดจะเป็น
การสลักหลังลอยก็ตาม ท่านให้ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อใดรายการ
สลักหลังลอยมีสลักหลังรายอื่นตามหลังไปอีก ท่านให้ถือว่าคุณค่าที่ลงลายมือชื่อใน
การสลักหลังรายที่สุดนั้น เป็นผู้ได้ไปซึ่งตัวเงินด้วยการสลักหลังลอย อนึ่ง คำสลักหลังเมื่อ
ขีดฆ่าเสียแล้ว ท่านให้ถือเสมือนว่ามีได้มีเลย ”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา 904 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว
จะเห็นได้ว่าในกฎหมายไทยนั้นได้มีการบัญญัติความเกี่ยวกับผู้ทรง (the holder) เอาไว้ โดยแยก
ให้เห็นถึงความแตกต่างกับบทบัญญัติในมาตรา 905 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยผู้ทรงโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย (the holder in due course) หากจะกล่าวต่อไปคำว่า “ ผู้ทรง ” ผู้เขียน
หมายความว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

การเป็นผู้ทรงตัวเงินโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายไทยนั้น จะต้องเป็นผู้ทรง
ที่ได้ครอบครองโดยแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย และตัวเงินนั้นไม่มี

²¹ UNCITRAL, “ II. International Payments, ” *Yearbook of UNCITRAL XIII* (1982) :

ลายมือชื่อปลอมหรือที่ลงไว้โดยปราศจากอำนาจ เพราะถ้าตัวเงินมีลายมือชื่อที่บกพร่องดังกล่าว ผู้ที่ได้รับตัวเงินนั้นไว้ในครอบครองย่อมไม่ได้รับสิทธิตามตัวเงินนั้นอย่างเต็มที่เหมือนผู้ทรง

คุณสมบัติของผู้ทรงตามอนุสัญญาสหประชาชาติและผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์นั้นจะแตกต่างกัน ผู้ทรงตามอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นต้องได้ครอบครองตราสาร โดยการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ว่าจะมีการสลักหลังปลอมหรือการลงลายมือชื่อโดยตัวแทนที่ ปราศจากอำนาจอยู่ด้วยก็ตาม แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะต้องได้ ครอบครองตราสารโดยการสลักหลังไม่ขาดสาย และต้องไม่มีลายมือชื่อปลอม หรือ การลงลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ดังนั้น ผู้ทรงตามอนุสัญญาสหประชาชาติจึงเปิด กว้างกว่าการเป็น ผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงแห่งตราสาร ตามอนุสัญญาสหประชาชาตินั้น ใช้ระบบ สองชั้นเช่นเดียวกับระบบกฎหมาย Common Law โดยให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงเป็น 2 ระดับ คือ ผู้ทรงธรรมดา และผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง โดยให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงที่ได้รับความ คุ้มครองมากกว่าผู้ทรงธรรมดา

การให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน มีผลให้ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้ที่ถูกฟ้องตามตัวเงิน จะยกขึ้นยันต่อผู้ทรงแต่ละประเภทนั้นแตกต่างกัน ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญา สหประชาชาติ

4.4.2 การค้าประกันตราสาร การค้าประกันตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาตินั้น ได้นำทั้งหลักค้าประกันตามระบบกฎหมาย Common Law และหลักเรื่องการอ้างอาวัลตามระบบกฎหมาย Civil Law มาบัญญัติไว้ในข้อ 47 แห่งอนุสัญญา เนื่องจากประเทศในระบบ Common Law ก็ไม่คุ้นเคยกับการอาวัล ขณะที่ ประเทศในระบบ Civil Law ก็ไม่คุ้นเคยกับระบบการค้าประกัน ดังนั้น เพื่อให้อนุสัญญานี้ เป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น จึงได้กำหนดการค้าประกันตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินไว้ทั้งสอง ประเภท เพื่อป้องกันปัญหาว่าจะนำระบบใดมาใช้บังคับ

การเลือกนำทั้งหลักการค้ำประกัน และการอาวัลมาบัญญัติไว้โดยปล่อยให้คู่สัญญาเป็นผู้เลือกนั้น เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการทางการค้า ธรรมเนียมและการปฏิบัติทางการค้า การประนีประนอมระบบกฎหมายดังกล่าว ปรากฏในข้อ 47 และ 48 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ โดยคู่สัญญาอาจเลือกใช้ทั้งระบบของอนุสัญญากรุงเจนีวา คือ “อาวัล” ซึ่งเป็น การค้ำประกันการเชื่อถือ อำนาจตามกฎหมายของตัวการและการรับรองความถูกต้องของ ลายมือชื่อ หรือจะเลือกวิธีของระบบ Common Law คือ “ค้ำประกัน” ซึ่งค้ำประกันเพียง ความน่าเชื่อถือของตัวการ การเลือกทำโดยระบุถ้อยคำว่า “อาวัล” (aval) หรือ “ค้ำประกัน” (guarantor) ²²

ผู้ประกันการใช้เงินตามตัวทั้งสองประเภทย่อมรับผิดชอบเช่นเดียวกับคู่สัญญาที่ตนประกัน และมีข้อต่อคู่ที่จะไต่ถามขึ้นอ้างกับผู้ทรงซึ่งมิใช่ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน แต่ใน กรณีที่จะอ้างกับผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองนั้นจะแตกต่างกัน

ข้อต่อคู่ที่จะไต่ถามขึ้นอ้างต่อผู้ทรงซึ่งมิใช่ผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครอง มีดังนี้

(1) ข้อต่อคู่ที่ปรากฏในเนื้อหาแห่งตราสารนั้น ได้แก่ มิได้ลงลายมือชื่อใน ตราสารหรือลงลายมือชื่อโดยตัวแทนที่ปราศจากอำนาจ ลายมือชื่อปลอม มีการแก้ไขตราสาร มิได้ยื่นตัวเพื่อรับรอง มิได้ทำคำคัดค้าน อายุความสิ้นสุด

(2) ข้อต่อคู่เรื่องการขาดความสามารถ

(3) ข้อต่อคู่การได้ตราสารมาภายหลังสิ้นระยะเวลาการยื่นตราสาร เพื่อให้ ใช้เงิน

(4) ข้อต่อคู่ของบุคคลที่สามในกรณีที่บุคคลที่สามใช้สิทธิเรียกร้องอันสมบูรณ์ ตามตราสารหรือผู้ทรงได้ตราสารมาโดยการลักขโมย หรือปรากฏลายมือชื่อผู้รับเงิน หรือผู้รับ สลักหลังปลอม หรือผู้ทรงมีส่วนร่วมในการลักขโมยหรือปลอมนั้น

²² UNCITRAL, “United Nations Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes,” *Yearbook of UNCITRAL* XIX (1988) : p. 202 - 203.

ข้อต่อสู้ของผู้ค้าประกันที่ระบุว่า “ ค้ำประกัน ” (ระบบค้ำประกันของ Common Law) ที่จะยกขึ้นอ้างต่อผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองนั้น ได้เฉพาะข้อต่อสู้ที่ปรากฏในเนื้อหาแห่งตราสารเท่านั้น

ข้อต่อสู้ของผู้ค้าประกันที่ระบุว่า “ อาวัล ” ที่จะยกขึ้นอ้างต่อผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองนั้นได้ ดังนี้

- (1) ข้อต่อสู้ที่ว่าผู้ทรงที่ได้รับความคุ้มครองได้ลายมือชื่อของผู้ที่ตนประกันโดยกลฉ้อฉล
- (2) ข้อต่อสู้ว่าตราสารนั้นมิได้มีการยื่นให้รับรองหรือให้ชำระเงิน
- (3) ข้อต่อสู้ว่ามีได้ทำคำคัดค้านที่ถูกต้อง
- (4) ข้อต่อสู้ว่าอายุความสิ้นสุด

การค้ำประกันตราสารตามกฎหมายไทยนั้นปรากฏใน มาตรา 938 ถึง 940 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ใช้หลักการอาวัลของระบบ Civil Law โดยจะต้องระบุลงในตราสารด้วยถ้อยคำว่า “ ใช้ได้เป็นอาวัล ” หรือถ้อยคำอื่นที่มีความหมายในทำนองเดียวกันและลงลายมือชื่อผู้รับอาวัล

การอาวัลนั้นเป็นลักษณะของการค้ำประกันอย่างหนึ่ง ที่ใช้เฉพาะกับหนี้ที่เกิดแก่ตัวเงินเท่านั้น โดยกฎหมายได้กำหนดแบบวิธีของการอาวัลรวมถึงผลทางกฎหมายของการเข้าอาวัลไว้เป็นพิเศษแตกต่างไปจากการค้ำประกันหนี้ตามสัญญาค้ำประกันธรรมดา โดยมีความแตกต่างระหว่างการเข้ารับอาวัลหนี้ตามตัวเงิน กับการค้ำประกันตามสัญญาค้ำประกันธรรมดา ดังนี้

- (1) ในการค้ำประกันธรรมดานั้น ตามมาตรา 686 และ 688 ผู้ค้ำประกันย่อมมีความรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นที่ 2 (Secondary debtor) กล่าวคือ เมื่อเจ้าหนี้เรียกร้องให้ใช้หนี้ผู้ค้ำประกันชอบที่จะเกี่ยงให้ไปเรียกเอาจากลูกหนี้ชั้นต้นก่อนได้ ส่วนผู้รับอาวัลนั้น ตามมาตรา 940 กำหนดว่าผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน คือผู้รับอาวัล ย่อมต้องรับผิดชอบผู้ทรงตัวร่วมกับผู้ส่งจ่าย ผู้รับรองและผู้สลักหลัง ดังนั้น ผู้รับอาวัลในตัวเงินจึงเป็นลูกหนี้ชั้นต้น (Primary debtor) อันมีความรับผิดชอบในฐานะเท่าเทียมกับบรรดาผู้สัญญาทั้งหลายในตัวเงินนั้นในอันที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตัวเงิน ไม่ใช่ลูกหนี้ชั้นที่สอง

เหมือนผู้ค้าประกัน ดังนั้นผู้รับอวัลตัวเงินจะเกียงให้เจ้าหน้าที่ตามตัวเงินไปเรียกชำระจาก
ลูกหนี้ชั้นต้นก่อนไม่ได้

(2) การค้าประกันนั้น ผู้ค้าประกันอาจยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ชั้นต่อผู้เจ้าหน้าที่
เพื่อปฏิเสธความรับผิดตามสัญญาการค้าประกันได้ ตามมาตรา 694 แต่ผู้รับอวัลหาได้มีสิทธิ
เช่นนั้นไม่²³

ดังนั้น กรณีที่ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศระบุว่า “ คำประกัน ”
ก็มุ่งที่จะเป็นผู้ค้าประกันซึ่งมีข้อต่อสู้ต่อผู้ทรงได้ในลักษณะหนึ่ง และหากระบุว่า “ อวัล ” ก็มุ่ง
ที่จะเป็นผู้รับอวัลซึ่งมีข้อต่อสู้ต่อผู้ทรงได้ในอีกลักษณะหนึ่ง โดยการระบุที่แตกต่างกันก็จะมีผลที่
แตกต่างกันตามที่คู่สัญญาได้ใช้สิทธิเลือก แต่ตามกฎหมายตัวเงินของไทยนั้นมีการค้าประกัน
ได้ในลักษณะเดียว คือ การระบุว่า “ ใช้ได้เป็นอวัล ” หรือถ้อยคำทำนองเดียวกัน ดังนั้นหาก
ระบุว่า “ คำประกัน ” ตามกฎหมายไทยก็ถือว่าเป็นการอวัล เพราะการอวัลเป็นการค้าประกัน
ความรับผิดแก่คู่สัญญาแห่งตราสาร ดังนั้นไม่ว่าจะระบุว่า “ คำประกัน ” หรือ “ อวัล ” ก็มีผล
เป็นการอวัลเพียงประการเดียว แม้คู่สัญญาจะใช้สิทธิเลือกวิธี “ คำประกัน ” ก็ตาม

นอกจากนี้ทั้งอนุสัญญาสหประชาชาติและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
ต่างก็กำหนดว่าในการค้าประกันความรับผิดของคู่สัญญาแห่งตราสารนั้น จะต้องระบุผู้ที่ตน
ค้าประกันไว้ด้วยว่าประสงค์จะค้าประกันคู่สัญญาคนใด แต่หากมิได้ระบุบุคคลที่ตนจะค้าประกัน
ไว้ ทั้งอนุสัญญาสหประชาชาติและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่างก็ได้บัญญัติ
บทสันนิษฐานสำหรับกรณีนี้ไว้ โดยในอนุสัญญาสหประชาชาติ ข้อ 46 (5) กำหนดว่าหากไม่มี
การระบุบุคคลที่ตนค้าประกัน บุคคลที่ตนค้าประกันให้จะได้แก่ ผู้รับรองหรือผู้จ่ายในกรณี
ตัวแลกเงินและผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินในกรณีของตัวสัญญาใช้เงิน ส่วนประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 939 วรรค 4 กำหนดว่า หากมิได้ระบุว่ารับประกันผู้ใด ให้ถือว่าเป็น
การรับประกันผู้ส่งจ่าย เพราะการรับประกันผู้ส่งจ่ายทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการที่ผู้รับอวัล

²³ไพฑูริย์ คงสมบุญ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, (กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527) , หน้า 143.

จะไต่เบียดได้มากที่สุด หากผู้รับอวัลใช้เงินให้ผู้ทรงหรือเจ้าหนี้อื่น ๆ ไป ส่วนอนุสัญญาสหประชาชาติ ข้อ 46 (5) กำหนดว่าหากมิได้มีการระบุชื่อบุคคลที่ตนค้ำประกันแล้ว ให้ถือว่าค้ำประกันแก่ผู้รับรองหรือผู้จ่ายในกรณีตัวแลกเงินและผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองผู้ทรง ซึ่งการค้ำประกันผู้รับรองหรือผู้จ่ายจะทำให้ผู้ทรงได้รับประโยชน์มากกว่า

จากบทสันนิษฐานที่แตกต่างกันย่อมเกิดความขัดแย้งในการตีความได้ว่า หากมิได้ระบุบุคคลที่ตนค้ำประกัน ผู้รับอวัลนั้นต้องรับผิดชอบอย่างคู่สัญญาฝ่ายใดระหว่างผู้ส่งจ่ายและผู้รับรองหรือผู้จ่าย ซึ่งเป็นคู่สัญญาคนละฝ่ายในตราสารที่มีสิทธิและหน้าที่ที่อาจจะแตกต่างกัน

4.4.3 การให้สัตยาบันแก่ลายมือชื่อปลอม ตามข้อ 34 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับระบบกฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับอยู่ คือ กำหนดว่าลายมือชื่อปลอมในตราสารนั้น ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชื่อที่ถูกปลอมนั้น แต่ได้กำหนดข้อยกเว้นต่อไปอีกว่า หากเจ้าของลายมือชื่อที่ถูกปลอมนั้นยินยอมจะผูกพันตามลายมือชื่อปลอมก็ย่อมต้องรับผิดชอบเหมือนหนึ่งว่าได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง โดยเจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงอาจแสดงโดยการทำเป็นลายลักษณะอักษร โดยวาจา หรือกระทำโดยวิธีอื่นใดว่าลายมือชื่อปลอมนั้นเป็นลายมือของตน ตัวอย่างเช่น ผู้รับเงินประสงค์จะสลักหลังตัวแลกเงินให้แก่ นาย ก ก่อนที่นาย ก จะรับตัวนั้นได้สอบถามไปยังผู้ส่งจ่ายว่าลายมือชื่อที่ปรากฏในตัวนั้นเป็นลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายจริงหรือไม่ ผู้ส่งจ่ายจะตอบยืนยันตอบไปโดยสำคัญผิด และปรากฏต่อมาภายหลังว่าลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายนั้นเป็นลายมือชื่อปลอม ผู้ส่งจ่ายย่อมต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงิน เขาได้แสดงต่อ นาย ก ว่า ลายมือชื่อนั้นเป็นลายมือชื่อของตน²⁴

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1008 บัญญัติว่า “ มาตรา 1008 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายในประมวลกฎหมายนี้ เมื่อใดลายมือชื่อในตัวเงินเป็นลายมือชื่อปลอมก็ดี เป็นลายมือชื่อลงไว้โดยที่บุคคลซึ่งอ้างเอาเป็นเจ้าของลายมือชื่อนั้นมิได้

²⁴ UNCITRAL , “ II International Payments , ” Yearbook of UNCITRAL XIII (1982) , p. 153.

มอบอำนาจให้ลงก็ได้ ท่านว่าลายมือชื่อปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจเช่นนั้นเป็นอันใช้ไม่ได้เลย ใครจะอ้างอิงอาศัยแสดงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อยึดหน่วงตัวเงินไว้ก็ดี เพื่อทำให้ตัวนั้นหลุดพ้นก็ดีหรือเพื่อบังคับการใช้เงินเอาแก่คู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนใดคนหนึ่งก็ดี ท่านว่าไม่อาจทำได้เป็นอันขาด เว้นแต่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งจะพึงถูกยึดหน่วงหรือถูกบังคับใช้เงินนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องตัดบทมิให้ยกขอลายมือชื่อปลอม หรือขอลงลายมือชื่อปราศจากอำนาจนั้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้ แต่ข้อความใด ๆ อันกล่าวมาในมาตรานี้ท่านมิให้กระทบกระทั่งถึงการให้สัตยาบันแก่ลายมือชื่อซึ่งลงไว้โดยปราศจากอำนาจแต่หากไม่ถึงแก่เป็นลายมือชื่อปลอม ”

ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่นำมาจาก มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของอังกฤษ โดยเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า บุคคลย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามตราสารหากเขามิได้ลงลายมือชื่อในตราสาร แม้ว่าจะมีการลงลายมือชื่อปลอมเพื่อแสดงว่าเป็นเจ้าของลายมือชื่ออยู่ในตราสาร แต่ได้กำหนดข้อยกเว้นหากมีการให้สัตยาบันแก่ลายมือชื่อซึ่งลงไว้โดยปราศจากอำนาจ แต่ไม่รวมถึงกรณีลงลายมือชื่อปลอม

กฎหมายไทยมีข้อยกเว้นในการให้สัตยาบันแก่ลายมือชื่อซึ่งลงไว้โดยปราศจากอำนาจได้ แต่ไม่มีข้อยกเว้นการลงลายมือชื่อปลอม ในการให้สัตยาบันขณะที่อนุสัญญาสหประชาชาติยอมให้ทำได้จึงอาจเกิดปัญหาได้ในกรณีที่ตัวแลกเงิน หรือตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้นมีการลงลายมือชื่อปลอม และต่อมาเจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงได้ให้สัตยาบันรับรองว่าเป็นลายมือชื่อของตน เขาย่อมต้องรับผิดชอบตามตราสารตามอนุสัญญาสหประชาชาติ แต่ตามกฎหมายไทยไม่ยอมรับการให้สัตยาบันรับรองการลงลายมือชื่อปลอม ดังนั้นตามกฎหมายไทยเจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงนั้นยอมไม่ต้องรับผิดชอบตามตราสารจากปัญหาความแตกต่างกันดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติยกเว้นตามอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นน่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงมากกว่าเพราะหากปรากฏว่าเจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงยอมรับรองลายมือชื่อปลอมแม้เพียงวาจาหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษรเขาย่อมต้องรับผิดชอบตามตราสาร ซึ่งหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเขาเป็นคู่สัญญาที่มีความน่าเชื่อถือดีมากกว่าคู่สัญญาฝ่ายอื่น ก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงในอันที่จะเรียกร้องการใช้เงินตามตราสาร อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายตัวเงินของไทยนั้นวางอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายสัญญา ดังนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การที่เจ้าของลายมือชื่อที่ถูกปลอมตกลงให้สัตยาบันรับรองลายมือชื่อปลอมนั้นว่าเป็นลายมือชื่อของตน จึงควรจะต้องถือว่าใช้ได้เสมือนเป็น

ลายมือชื่อที่แท้จริง ขณะที่การลงลายมือชื่อโดยปราศจากอำนาจนั้นสามารถให้สัตยาบันรับรองได้ ซึ่งต่างก็เป็นการลงลายมือชื่อที่มีข้อบกพร่องเช่นกันจึงควรที่จะได้รับช้อยกเว้นเช่นกัน เพราะเป็นการที่เจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงแสดงเจตนาที่จะรับผิดชอบตามตราสารเช่นกัน

4.4.4 ตราสารที่ออกโดยผู้ส่งจ่ายหลายคนให้ใช้เงินแก่ผู้รับเงินหลายคน

อนุสัญญาสหประชาชาติ ข้อ 10 กำหนดว่า ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินอาจออกโดยผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวหลายคนได้ หรืออาจออกเพื่อให้ใช้เงินแก่ผู้รับเงินหลายคนได้ ในการใช้เงินให้แก่ผู้รับเงินหลายคนนั้น หากมีการกำหนดไว้ว่าให้เลือกใช้เงินกับผู้รับเงินคนใดก็ได้ ก็อาจเลือกใช้เงินแก่ผู้รับเงินคนใดคนหนึ่งได้ แต่หากมิได้กำหนดไว้ต้องใช้เงินแก่ผู้รับเงินทุกคนและการใช้สิทธิของผู้ทรงจะต้องกระทำโดยผู้รับเงินทุกคนเท่านั้นด้วย

จากการที่ข้อ 3 (1) และ (2) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติกำหนดว่า ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินต้องทำเป็นหนังสือตราสารตามรูปแบบที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นยังจะต้องเป็นคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขของบุคคลฝ่ายหนึ่ง (ผู้ส่งจ่าย) สั่งให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้จ่าย) ให้ใช้เงินจำนวนที่กำหนดแก่ผู้รับเงิน และกรณีตัวสัญญาใช้เงินจะเป็นคำสั่งมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขของผู้ออกตัวที่จะใช้เงินตามจำนวนที่กำหนดแก่ผู้รับเงิน ดังนั้นบทบัญญัติในข้อ 10 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ จึงได้บัญญัติขึ้นเพื่อสร้างความชัดเจนในกรณีที่หนังสือตราสารนั้นสั่งจ่ายสำหรับกรณีตัวแลกเงินหรือกรณีออกตัวสัญญาใช้เงินโดยบุคคลหลายคน หรือให้ใช้เงินแก่ผู้รับเงินหลายคนนั้นสามารถทำได้²⁵ ไม่ถือว่ามีเงื่อนไขหรือทำให้จำนวนที่ต้องใช้ตามตราสารนั้นไม่แน่นอน

หลักการดังกล่าวเป็นหลักกฎหมายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติตัวแลกเงินของอังกฤษด้วยเช่นกัน ในมาตรา 6 (2) ซึ่งกำหนดว่า ตัวเงินจะสั่งจ่ายเอาจากบุคคลสองคนหรือกว่านั้นขึ้นไปก็ได้โดยบุคคลเหล่านั้นจะเป็นหุ้นส่วนกันหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าเป็นคำสั่งจ่ายเงินเอาจาก

²⁵ UNCITRAL , “ II International Payments , ” Yearbook of UNCITRAL III (1972) , p. 153 - 154.

ผู้จ่ายคนใดคนหนึ่งหรือเอาจากผู้จ่ายหลายคนทีละคนตามลำดับ ท่านไม่นับว่าเป็นตัวแลกเปลี่ยน และในมาตรา 7 (2) กำหนดว่า ตัวเงินจะสั่งให้จ่ายเงินแก่บุคคลสองคนหรือว่านั้นขึ้นไปร่วมกันก็ได้ หรือจะสั่งให้จ่ายแก่บุคคลสองคนคนใดคนหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในบรรดาบุคคลหลายคนก็ได้ และในมาตรา 32 (3) กำหนดว่า เมื่อตัวเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของผู้รับเงินหรือผู้รับสัทธิสองคนหรือว่านั้นขึ้นไปซึ่งมิใช่หุ้นส่วนกัน บุคคลเหล่านั้นทุกคนต้องสัทธิหลังเว้นแต่คนใดคนหนึ่งมีอำนาจสัทธิหลังแทนคนอื่น ตามหลักกฎหมายของอังกฤษนั้นกำหนดว่า ผู้รับเงินมีหลายคนได้โดยอาจสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้รับเงินทุกคนร่วมกันก็ได้ หรือจะกำหนดให้เลือกใช้เงินกับผู้รับเงินคนใดคนหนึ่งตามที่ระบุไว้ในตราสารได้ แต่สำหรับกรณีของผู้สั่งจ่ายหลายคนนั้นจะต้องเป็นผู้สั่งจ่ายร่วมเท่านั้น หากเป็นกรณีสั่งจ่ายเงินจากผู้จ่ายคนใดคนหนึ่งหรือโดยตามลำดับแล้วไม่ถือว่าเป็นตัวแลกเปลี่ยน ซึ่งตามอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นได้กล่าวถึงกรณีใช้สิทธิเลือกเฉพาะกรณีเป็นผู้รับเงินเท่านั้นเช่นกัน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีนี้ไว้ชัดเจน แต่น่าจะนำหลักกฎหมายนี้เกี่ยวกับลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคนมาปรับใช้ได้ โดยถือว่าผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินหลายคนนั้นเป็นลูกหนี้ร่วม ส่วนผู้รับเงินหลายคนเป็นเจ้าหนี้ร่วมตามมาตรา 290 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับกรณีที่มีได้ระบุให้เลือกไว้ ซึ่งบทบัญญัติในอนุสัญญาก็กำหนดว่าหากมิได้ระบุให้เลือกใช้เงินแก่ผู้รับเงินแก่ผู้รับเงินคนใดคนหนึ่งไว้ การใช้สิทธิของผู้ทรงก็ต้องกระทำร่วมกันทุกคน

4.4.5 อายุความ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติมีการสร้างเอกภาพในส่วนของอายุความ โดยกำหนดอายุความออกเป็นสองกรณีคือ กรณีอายุความมีกำหนดสี่ปีและหนึ่งปี ตามข้อ 84 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ โดยอายุความทั่วไปจะมีกำหนดสี่ปีในการใช้สิทธิฟ้องร้องต่อคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบไม่ว่าในลำดับต้นหรือลำดับรอง ส่วนอายุความมีกำหนดหนึ่งปีจะเป็นกรณีที่ได้อำนาจตามตราสารไปก่อนแล้วใช้สิทธิไล่เบี้ยต่อคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001 ถึง มาตรา 1003 ได้กำหนดอายุความออกเป็นสามกรณี คือ

(1) การฟ้องผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยน ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน มีอายุความสามปี นับแต่วันที่ตัวนั้นถึงกำหนด

(2) การฟ้องผู้ทรงตัวเงิน ผู้สลักหลัง และผู้สั่งจ่าย มีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำการคัดค้านหรือนับแต่วันถึงกำหนดใช้เงินสำหรับกรณีที่มีข้อกำหนดว่าไม่ต้องทำการคัดค้าน

(3) การฟ้องไล่เบี้ยระหว่างผู้สลักหลังด้วยกัน และผู้สลักหลังฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่าย มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง

จากความแตกต่างของบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความระหว่างอนุสัญญาสหประชาชาติและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศว่าจะใช้อายุความใด โดยตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศภายใต้บังคับของอนุสัญญาสหประชาชาตินั้น จะกำหนดอายุความที่มีระยะเวลาสั้นกว่าของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

4.5 บทบัญญัติสำคัญเกี่ยวกับภาคปฏิบัติปัจจุบัน

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงินระหว่างประเทศและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ คือ การกำหนดให้มีบทบัญญัติใหม่ ๆ ในทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์ต่อวิธีปฏิบัติทางการค้าสมัยใหม่ โดยพัฒนาหลักกฎหมายในระบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับความเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติของธุรกิจ ซึ่งนับเป็นเรื่องใหม่ที่อาจส่งผลกระทบต่อกับกฎหมายตัวเงินของไทย รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา กฎหมายลักษณะพยาน เป็นต้น ทั้งนี้จะเน้นในเรื่องของกฎหมายตัวเงินเป็นหลัก ส่วนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นจะไม่ศึกษาในรายละเอียดมากนัก

4.5.1 การกำหนดอัตราดอกเบี้ยแบบลอยตัว ตามข้อ 7 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นยอมให้มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยลงในตราสารได้ ซึ่งได้เคยมีการโต้แย้งว่าการกำหนดดอกเบี้ยในตราสารนั้น อาจทำให้จำนวนเงินที่ใช้ตามตราสารนั้นไม่แน่นอนซึ่งขัดกับหลักของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ โดยUNCITRAL ได้สรุปประเด็นนี้ว่าไม่เป็นการทำให้จำนวนเงินที่ต้องใช้ตามตราสารนั้นไม่แน่นอนแต่อย่างใด เพราะคู่สัญญาแห่งตราสาร ย่อมทราบจำนวนเงินที่ต้องใช้พร้อมดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ได้ว่าเป็นจำนวนรวมที่ต้องใช้เงินตามตราสารที่แน่นอนเท่าใด อย่างไรก็ตามเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้ที่ต้อง

ใช้เงินตามตราสาร ในข้อ 8 (5) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติได้กำหนดต่อไปอีกว่า จะคิดดอกเบี้ยตามตราสารได้นั้นจะต้องมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในตราสารเท่านั้น หากไม่ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ก็ให้ถือว่าข้อกำหนดที่ว่าจะใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยนั้นมิได้เขียนไว้ในตราสารเพราะหากมิได้ระบุอัตราดอกเบี้ยลูกหนี้ที่ต้องใช้เงินตามตราสาร ย่อมไม่อาจทราบจำนวนที่ต้องใช้ตามตราสารที่แน่นอนได้

อัตราดอกเบี้ยนั้นอาจเป็นอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดจำนวนดอกเบี้ยไว้แน่นอน หรือเป็นอัตราที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงนี้อาจมีผลให้ลูกหนี้ไม่ทราบจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามตราสารที่แน่นอนได้ ดังนั้น ในข้อ 8 (6) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติจึงได้กำหนดว่าอัตราที่เปลี่ยนแปลงได้นั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยอัตราใดอัตราหนึ่งที่ระบุไว้ในตราสารและเป็นอัตราที่เป็นทางการที่ประชาชนทั่วไปจะทราบได้ หรืออาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยในลักษณะจำกัดไม่เกินกว่าหรือน้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทางปฏิบัติธุรกิจปัจจุบัน ซึ่งอาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินไว้ในตราสารอัตราหนึ่ง และมีเงื่อนไขสำหรับการซื้อตัวเงินเป็นจำนวนเงินที่สูงนั้นว่าอาจบวกอัตราดอกเบี้ยจากที่กำหนดไว้เพิ่มอีกร้อยละเท่าไรโดยระบุเพดานขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ในตราสารได้

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีการกำหนดเรื่องดอกเบี้ยในตัวแลกเงินไว้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 911 บัญญัติว่า “ ผู้สั่งจ่ายจะเขียนข้อความกำหนดลงไว้ว่าจำนวนเงินอันพึงจะใช้นั้นให้คิดดอกเบี้ยด้วยก็ได้ และในกรณีเช่นนั้น ถ้ามิได้กล่าวลงไว้เป็นอย่างอื่น ท่านว่าดอกเบี้ยย่อมคิดแต่วันที่ลงในตัวเงิน ” และในมาตรา 985 วรรคแรก บัญญัติให้นำบทบัญญัติในมาตรา 911 ในเรื่องดอกเบี้ยในตัวแลกเงินมาใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วยเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพของตัวสัญญาใช้เงิน แต่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ ซึ่งมีปัญหาว่าจะคิดอัตราดอกเบี้ยอย่างไรนั้น มีความเห็นหลายฝ่าย

ความเห็นแรกเห็นว่า เมื่อได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในตัวก็ต้องคิดดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดไว้ และไม่น่าจะตกอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า “ ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี ” เพราะตัวเงินเป็นเอกเทศสัญญาแยกต่างหากจากเอกเทศสัญญาลักษณะยืม และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ห้ามเฉพาะในกรณีที่เป็นการให้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือในกรณี

ที่เป็นการปิดบังในเรื่องดอกเบี้ยไว้ แต่ในกรณีที่เป็นตัวแลกเงินนี้ หากผู้ส่งจ่ายตกลงยินยอมเสียดอกเบี้ยโดยความสมัครใจและไม่ได้ปิดบังความจริงดังกล่าวไว้ จึงไม่น่าจะตกอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติดังกล่าว และมีการตั้งข้อสังเกตว่าอัตราดอกเบี้ยที่จะตกลงกันตามมาตรา 911 นั้น จะต้องไม่สูงเกินกว่าที่กฎหมายห้ามไว้ คือ ร้อยละ 15 ต่อปี และอีกความเห็นหนึ่ง ถ้าตัวแลกเงินนั้นออกให้เพื่อเป็นการชำระหนี้เงินกู้ ข้อตกลงที่ยอมให้คิดดอกเบี้ยตามตัวเงินตามความในมาตรา 911 นั้น อาจอยู่ในความหมายของพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330 / 2480²⁶

ดังนั้นหากตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แน่นอนไว้แล้วเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี จะบังคับชำระหนี้กันอย่างไร เพราะในกฎหมายไทยนั้นมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในอนุสัญญาสหประชาชาติข้อ 70 (2) ยังได้กำหนดว่า อัตราดอกเบี้ยที่ใช้ตามตราสารนั้นต้องเป็นอัตราดอกเบี้ยที่อาจเรียกได้ในการดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลที่พึงมีการใช้เงินตามตราสาร เป็นการให้นำกฎหมายภายในมาใช้บังคับเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยด้วย เพราะการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของแต่ละประเทศนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและสถานะการเงินของประเทศซึ่งแต่ละประเทศอาจมีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวไว้ เช่น ประเทศไทยที่มีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราไว้ หากกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายไทยเป็นผู้ใช้เงินก็ย่อมต้องนำกฎหมายภายในมาบังคับใช้ ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการตีความได้ว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้นั้นสามารถบังคับได้เท่าไร ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นที่ว่า การออกตัวเงินเพื่อชำระหนี้กู้ยืมนั้น การคิดดอกเบี้ยจะกำหนดเกินกว่าอัตรา ร้อยละ 15 ต่อปีมิได้ แต่หากเป็นการออกตัวแลกเงินเพื่อชำระหนี้อื่น ๆ แล้ว คู่กรณีน่าจะตกลงกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปีได้²⁷ หากมูลหนี้ในการออกตัวนั้นเป็นหนี้เงินกู้ยืมก็ไม่อาจเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปีได้ แต่หากเป็นมูลหนี้อื่น ๆ สามารถทำได้ เช่น สัญญาซื้อขายเพราะในการซื้อขายนั้นอาจมีการให้เครดิตผ่อนชำระ การกำหนดดอกเบี้ยยอม

²⁶ไพฑูริย์ คงสมบุญ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, หน้า 73 - 74.

²⁷เสาวนีย์ อิศวโรจน์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน,

(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติธรรม , 2537), หน้า 115.

ทำให้ผู้ขายไม่เสียประโยชน์จากการได้รับชำระเงินนานออกไป และยังเป็นการจูงใจให้เกิด การเปลี่ยนมือต่อ ๆ ไป ส่วนกรณีหนี้เงินกู้ยืมนั้นตามปกติย่อมต้องมีการเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืม อยู่แล้ว แต่หากมีการหลีกเลี่ยงโดยออกตัวเงินแทนแล้ว กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้อย่างอิสระก็ อาจเป็นภาระแก่ลูกหนี้เงินกู้ยืมซึ่งมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าอยู่แล้วในการทำสัญญากู้ยืมเงิน

ส่วนกรณีที่ไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้นั้น ตามมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ กำหนดให้ใช้อัตราดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่นำมา ปรับใช้ได้

4.5.2 การลงลายมือชื่อโดยโทรสาร ตามข้อ 5 (k) แห่งอนุสัญญา สหประชาชาติได้กำหนดให้ลายมือชื่อนั้นหมายถึง ลายมือชื่อที่ลงเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยมือ รวมถึงการลงลายมือชื่อโดยทางโทรสารด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการยอมรับเทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน และวิธีการปฏิบัติทางการค้าสมัยใหม่ ในการส่งเอกสารโต้ตอบกันโดยทางโทรสาร ซึ่งสะดวก รวดเร็วกว่าการเขียนแล้วส่งทางไปรษณีย์ และเป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมาก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคล ผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตั๋วเงิน” เป็นหลักความรับผิดชอบ ของบุคคลที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินอันมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ ต้องมีการแสดงเจตนา ของบุคคลผู้นั้นและบุคคลผู้นั้นได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน ซึ่งมีความเห็นว่าการลงลายมือชื่อนั้น จะต้องเป็นการเขียนด้วยมือ ถ้าจะใช้พิมพ์ติดชื่อลงไปนั้นไม่ใช่ลายมือชื่อตามความหมายของ มาตรา 900 เพราะไม่อาจตรวจสอบได้ว่าเป็นลายมือชื่อผู้ใด²⁸

และในมาตรา 900 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่ง อย่างใด เช่น แกงไคหรือลายพิมพ์นิ้วมืออ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงินไซ้ร้ แม้ถึงว่าจะมี พยานลงชื่อรับเอาก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่” การที่กฎหมาย ตั๋วเงินบัญญัติเป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปดังกล่าวนี้เป็นเพราะว่า การเข้ามาเป็นคู่สัญญาใน

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน,

เรื่องตัวเงินเป็นเรื่องสำคัญ กฎหมายจึงประสงค์ให้กระ ทำกันแต่ในหมู่บุคคลที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนชื่อได้ ถ้ายอมให้คนอ่านหนังสือไม่ออกแม่จันเซ็นชื่อไม่ได้มาใช้ตัวเงินแล้วความยุ่งยากหรือความเสียเปรียบไม่เป็นธรรมดาอาจมีมาก²⁹

และในมาตรา 9 วรรคสอง บัญญัติว่า “ ลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ที่ทำลงบนเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับเอาไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับการลงลายมือชื่อ ”

จากบทบัญญัติในมาตรา 9 วรรคสอง และมาตรา 900 จะเห็นว่ากฎหมายไทยนั้น การลงลายมือชื่อต้องทำโดยการเขียนด้วยมือเท่านั้น เพราะต้องการให้สามารถตรวจสอบลายมือชื่อได้ว่าเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงหรือไม่ ทั้งนี้บทยกเว้นตามมาตรา 900 วรรคสองนั้นมิได้ยกเว้นถึงตราประทับด้วย ซึ่งจะขัดกับหลักของอนุสัญญาสหประชาชาติ ซึ่งค่อนข้างเปิดกว้างให้การลงลายมือชื่อทำได้หลายวิธี ดังนั้น จึงอาจเกิดปัญหาได้ว่า บุคคลเจ้าของลายมือชื่อที่ลงโดยวิธีโทรสารนั้นต้องรับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งหากไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติฉบับดังกล่าว ก็อาจเกิดปัญหาความแปลกแยกในทางปฏิบัติของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ

4.5.3 การใช้เงินโดยผ่อนชำระเป็นงวด ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาติ กำหนดว่าจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามตราสารนั้นต้องเป็นจำนวนที่กำหนดแน่นอน แต่ในข้อ 7 แห่งอนุสัญญา กำหนดว่า การกำหนดในตราสารว่าให้ใช้เงินเป็นงวด ๆ ติดต่อกันนั้นถือเป็นการใช้เงินที่กำหนดเป็นจำนวนแน่นอน และในพระราชบัญญัติตัวแลกเงินของอังกฤษมาตรา 9 (1) ก็กำหนดว่าการสั่งจ่ายเงินเป็นงวด ๆ หรือสั่งจ่ายเป็นงวด ๆ โดยมีข้อกำหนดว่า ถ้าผิดนัดไม่จ่ายงวดใดงวดหนึ่งให้ถือว่าถึงกำหนดใช้เงินทั้งจำนวน ถือเป็นการใช้เงินที่กำหนดเป็นจำนวนที่แน่นอนเช่นกัน

²⁹ไพฑูริย์ คงสมบุญณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, หน้า 17.

ส่วนระบบอนุสัญญากรุงเจนีวานั้น กำหนดห้ามมิให้ตราสารที่สั่งให้จ่ายเงินโดยมีวันถึงกำหนดใช้เงินหลายคราว แต่บทบัญญัติตามข้อ 7 นี้ เป็นบทบัญญัติที่ถูกเสนอและตอบสนองโดยแวดวงทางการค้า ธนาคารที่ให้ความเห็นส่วนใหญ่ว่า เป็นสิ่งจำเป็นที่อนุสัญญาควรจะกำหนดอนุญาตให้มีการสั่งจ่ายตัวแลกเงินหรือออกตัวสัญญาใช้เงินโดยกำหนดให้ใช้เงินเป็นงวด ๆ ติดต่อกันได้³⁰

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงินนั้นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เงินเป็นงวด ๆ แต่อย่างใด แต่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักทั่วไปที่ว่า ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินต้องทำเป็นหนังสือตราสาร เป็นคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการตีความได้ว่าตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศที่มีคำสั่งให้ใช้เงินเป็นงวด ๆ นั้น จะถือว่าเป็นสัญญาเป็นตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินตามกฎหมายไทยหรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรณีการใช้เงินเป็นงวด ๆ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดให้ใช้เงินเป็นงวด ๆ ติดต่อกันนั้น ย่อมสามารถทราบถึงจำนวนเงินในแต่ละงวดได้อย่างแน่นอน จึงเป็นคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอนตามรายการอันเป็นสาระสำคัญของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินตามกฎหมายไทย และอีกประการหนึ่งการกำหนดเช่นนี้ยังเป็นการสนองตอบต่อความต้องการในทางการค้าซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติที่ใช้กันอยู่ทั่วไปด้วย

ในกรณีนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 986/2507 พิพากษาว่า ตัวสัญญาใช้เงินที่ระบุว่า “จำนวนเงินต้นและดอกเบี้ยที่กล่าวนั้นพึงจ่ายชำระได้เป็นงวด ๆ ละ 2,000 บาท โดยมีเอกสิทธิที่จะจ่ายชำระได้ในจำนวนใด ๆ ที่มากกว่าจำนวนที่กล่าวนั้น เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2503 และทุกวันที่หนึ่งของทุกเดือน หลังจากนั้นจนกว่าจะได้ชำระเสร็จ ถือได้ว่าวันถึงกำหนดใช้เงินแต่ละงวดนั้นได้กำหนดไว้แล้ว ” ซึ่งแสดงว่าอาจกำหนดให้ผ่อนชำระเงินตามตัวสัญญาใช้เงินเป็นงวด ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีคำพิพากษาฎีกาไว้ดังกล่าวก็ตาม แต่เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติจะมีความชัดเจนมากกว่า ประกอบกับใน

³⁰ UNCITRAL, “ II International Payments ,” Yearbook of UNCITRAL XIII (1982), p. 132.

มาตรา 899 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติว่า “ ข้อความอันใดซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตัวเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตัวเงินนั้นไม่ ” อาจก่อปัญหาในการตีความได้ว่า ข้อความดังกล่าวหรือข้อความอื่น ๆ ซึ่งระบุไว้ในตัวเงินนอกจากที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้น จะมีผลตามกฎหมายตัวเงินของไทยหรือไม่

4.5.4 ค่าส่วนลดกรณีใช้เงินก่อนถึงกำหนดใช้เงินตามตราสารที่ไม่ได้กำหนดดอกเบี้ย ตามอนุสัญญาสหประชาชาติในข้อ 70 (1) (c) ได้กำหนดกรณีและผู้ทรงใช้สิทธิเรียกให้คู่สัญญารับผิดชอบในสามกรณี คือ เมื่อตราสารถึงกำหนดใช้เงิน ภายหลังจากตราสารถึงกำหนดใช้เงินและก่อนถึงวันถึงกำหนดใช้เงิน สำหรับกรณีและผู้ทรงเรียกให้ใช้เงินก่อนวันถึงกำหนดเป็นกรณีที่ตราสารขาดความเชื่อถือเพราะการไม่รับรอง หากเป็นตราสารที่กำหนดดอกเบี้ย จำนวนเงินที่ต้องใช้ จำนวนเงินที่ใช้ก่อนวันถึงกำหนดใช้เงินย่อมได้แก่ เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคำนวณจนถึงวันที่ใช้เงินกรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในแนวคิดค่าส่วนลด (The concept of discount) แต่ในกรณีที่ตราสารที่ไม่มีการกำหนดดอกเบี้ยไว้นั้น การที่คู่สัญญาได้รับชำระเงินก่อนวันถึงกำหนดนั้นย่อมได้รับผลกระทบในการใช้เงินที่ได้รับเงินมาล่วงหน้าโดยไม่ได้คาดหวัง ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ใช้เงินกับวันที่ถึงกำหนด และถือว่ามีเหตุผลอันสมควรที่จะได้ค่าส่วนลดจากเหตุที่ถูกเร่งให้นำเงินมาใช้ก่อน ในมูลค่าทำนองเดียวกับการที่ผู้ทรงได้ประโยชน์จากการนำตัวไปขายลดกับธนาคารก่อนวันถึงกำหนด³¹ บทบัญญัติมุ่งที่จะให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ทรงที่ต้องได้รับชำระเงินก่อนถึงกำหนดระหว่างกรณีผู้ทรงตราสารที่กำหนดดอกเบี้ย กับกรณีที่ไม่ได้กำหนดดอกเบี้ยไว้ในตราสาร ซึ่งนับว่าเป็นบทบัญญัติที่นำความแปลกใหม่มาสู่กฎหมายเกี่ยวกับตัวเงิน โดยนำวิธีปฏิบัติทางการค้า การธนาคารมาบัญญัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการค้าในการใช้ตราสารเหล่านี้เพื่อชำระเงินระหว่างประเทศ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มิได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการชำระเงิน

³¹ UNCITRAL , “ II International Payments , ” Yearbook of UNCITRAL X (1979) ,

ก่อนถึงกำหนดว่า ผู้ทรงจะสามารถเรียกร้องค่าส่วนลดดังกล่าวไว้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ทรงมากกว่า

4.6 ผลกระทบต่อกฎหมายไทย

4.6.1 ความเป็นสากลของกฎหมายไทย จากที่ได้กล่าวในตอนต้นถึงหลักกฎหมายสำคัญเฉพาะของตัวเงินซึ่งเป็นที่ยอมรับของสากล ได้แก่ หลักบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินย่อมต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตราสาร หลักคุ้มครองผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริตและหลัก Secondary of Contract ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน ก็ได้มีการนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาบัญญัติไว้ด้วย

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติเกี่ยวกับตัวเงินของไทยนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีได้เกิดจากการปฏิบัติของคนไทยโดยแท้ แต่ด้วยเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากฎหมายให้ทัดเทียมนานาชาติจึงได้มีการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ทำให้กฎหมายของไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศต่าง ๆ กฎหมายเกี่ยวกับตัวเงินก็เช่นกัน ซึ่งในขณะนั้นได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับตัวเงินอยู่หลายระบบ การยกร่างกฎหมายของไทยจึงอาศัยบทบัญญัติที่มีอยู่ในขณะนั้นเป็นแบบอย่าง โดยมีได้ดำเนินรอยตามระบบกฎหมายใดระบบกฎหมายหนึ่งเสียทีเดียว หากแต่เกิดจากการประสานระบบกฎหมายที่มีอยู่หลายระบบในขณะนั้นเป็นพื้นฐานในการยกร่างกฎหมาย เนื่องจากยังมีความแตกต่างของระบบกฎหมายตัวเงินของประเทศต่างๆ อยู่ ซึ่งในขณะนั้นได้มีอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายเอกรูปของตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินประกาศให้มีการลงนาม โดยมีเนื้อหาสาระที่ผสมผสานความแตกต่างของระบบกฎหมายและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงินก็ได้้นำแบบอย่างจากระบบกฎหมายเอกรูปของอนุสัญญากรุงเฮกมาบัญญัติไว้มากที่สุด ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของประเทศในระบบซีวิล ลอว์ ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย จึงจัดได้ว่า กฎหมายเกี่ยวกับตัวเงินของไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์

แม้บทบัญญัติส่วนที่เป็นหลักกฎหมายนั้น จะได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติอยู่หลายประการ ซึ่งมีได้นำมาบัญญัติไว้ ปัจจุบันวิถีทางการค้าได้เปลี่ยนแปลงไป

จากเดิม บทบัญญัติเกี่ยวกับตัวเงินก็เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ส่งเสริมสนับสนุน การใช้ตราสารเปลี่ยนมือที่ใช้ในทางการค้าให้เป็นที่แพร่หลาย จึงต้องคำนึงถึงรูปแบบและ วิธีทางการค้าที่เป็นอยู่ เพื่อให้สนองต่อความต้องการทางการค้าให้ได้มากที่สุด ดังนั้น เมื่อวิธีปฏิบัติทางการค้าได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา กฎหมายให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อวิธีปฏิบัติทางการค้า

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้นมี ขึ้นเพื่อสร้างเอกภาพให้เกิดแก่กฎหมายเกี่ยวกับตัวเงิน เพื่อขจัดปัญหาในการหมุนเวียนตราสาร ที่ใช้ในการชำระเงินระหว่างประเทศ โดยมีได้มุ่งเข้าไปแทนที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งสาระสำคัญของอนุสัญญานี้ก็มีหลักกฎหมายสากลของตัวเงิน และมีลักษณะที่ชักจูงใน รัฐต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นภาคีและนำอนุสัญญาสหประชาชาติมาใช้บังคับด้วยความสมัครใจ จึง เห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และสร้างความมั่นใจแก่แวดวงธุรกิจ ที่เห็นประโยชน์ของการใช้ตัวเงินเพื่อชำระหนี้ มิให้ต้องกังวลกับความแตกต่างของระบบกฎหมาย ที่แตกต่างกันของคู่สัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงินนั้น มิได้มีการแก้ไข ปรับปรุงสาระสำคัญมาเป็นระยะเวลาานาน ถึงแม้ว่าเนื้อหาที่เป็นหลักกฎหมายสากลจะยังคงมีอยู่ แต่ควรมีการปรับปรุงพัฒนากฎหมายตัวเงินโดยยอมรับเอาหลักเกณฑ์ หรือวิธีปฏิบัติทางการค้า ใหม่ที่ทันสมัยสอดคล้องกับธุรกิจในปัจจุบัน เพื่อให้กฎหมายมีลักษณะที่เป็นเอกภาพใน ระดับสากลและมีความทันสมัย ผลกระทบที่จะมีต่อกฎหมายตัวเงินของไทยนั้น ในส่วนที่เป็น แกนหลักคงจะไม่กระทบกระเทือนนัก และการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นมี ผลใช้บังคับกรณีของธุรกรรมระหว่างประเทศเท่านั้น เพื่อบรรเทาปัญหาในกรณีที่อาจจะต้องนำ กฎหมายของประเทศอื่น ๆ ซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยกับคู่สัญญาฝ่ายที่เป็นคนไทยมาบังคับใช้

4.6.2 ข้อดีและข้อเสียในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย ตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ เนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติเป็น อนุสัญญาที่มีลักษณะที่แก้ไข และหาข้อสรุป สำหรับความแตกต่างที่สำคัญของระบบกฎหมาย หลักเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินทั้งสองระบบ โดยผลทำให้เกิดการยอมรับ ได้มากที่สุดและยังมีบทบัญญัติรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติทางการค้าในปัจจุบัน จึงนับว่า

เป็นกฎหมายที่มีความทันสมัยฉบับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างเอกภาพแก่กฎหมายตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินที่ใช้ในทางการค้าระหว่างประเทศ โดยมีได้มุ่งหวังเข้าไปแทนที่กฎหมายภายในแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามประเทศที่มีได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติก็อาจได้รับผลกระทบจากอนุสัญญาดังกล่าวได้ เนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นได้ให้สิทธิแก่ประเทศที่เป็นรัฐภาคีในการตั้งข้อสงวน เพื่อใช้บังคับกันในระหว่างประเทศที่เป็นรัฐภาคีก็ได้ ซึ่งหากประเทศมิได้ตั้งข้อสงวนดังกล่าว ประเทศที่เป็นคู่ค้าก็อาจตกอยู่ในบังคับแห่งอนุสัญญาดังกล่าวได้โดยการตกลงกัน หรือโดยคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองมากกว่า ดังนั้น ประเทศไทยแม้มิได้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติก็อาจได้รับผลกระทบได้ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงควรพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ

ข้อดีในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ มีหลายประการดังนี้

(1) จากลักษณะเด่นดังที่ได้กล่าวมาแล้วของอนุสัญญาสหประชาชาติ การที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศไทยพัฒนากฎหมายตัวเงินของไทยให้ทันสมัยและสนองตอบต่อความต้องการทางการค้า การธนาคารได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพราะตั้งแต่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2467 เป็นต้นมา ยังไม่เคยปรากฏการตรวจชำระแก้ไขกฎหมายลักษณะตัวเงินเลย ดังนั้นจึงเห็นควรที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติ และความต้องการทางการค้าในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะกฎหมายตัวเงินนั้น เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าโดยตรง และเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะ

(2) ทำให้บทบัญญัติของไทยมีความชัดเจนมากขึ้น เพราะในบางกรณีนั้นมิได้มีการบัญญัติไว้หรือบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ย การใช้เงินเป็นงวด ๆ ติดต่อกัน เป็นต้น

(3) ช่วยลดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นคู่ค้าของประเทศไทย เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินบังคับใช้ในประเทศของตน กรณีที่เกี่ยวข้องกันระหว่างประเทศ จึงอาจมีการตกลงโดยคู่สัญญาว่าจะนำกฎหมายของประเทศใดมาบังคับใช้ในแต่ละกรณีหรืออาจต้องนำหลักกฎหมายขัดกันมาใช้เพื่อชี้ว่าในกรณีนั้นจะต้องนำกฎหมายของประเทศใดมาบังคับใช้ ซึ่งนักกฎหมายแต่ละประเทศย่อมไม่คุ้นเคยหรือเข้าใจระบบกฎหมาย

ภายในของประเทศอื่น ย่อมเกิดปัญหาในการตีความบทบัญญัติเหล่านั้น

ข้อเสียบางประการในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติ ดังนี้

(1) ระบบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้น เป็นการสร้างกฎหมายเอกรูปของตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศขึ้น โดยมีแนวคิดในการให้สิทธิเลือกนั้น ทำให้เกิดระบบกฎหมายเกี่ยวกับตัวเงินสองระบบ คือ กฎหมายตัวเงินภายในประเทศ และกฎหมายตัวเงินระหว่างประเทศ อาจเกิดปัญหาในการเลือกใช้กฎหมายภายในหรืออนุสัญญาสหประชาชาติ หรือการหลีกเลี่ยงโดยการเลือกใช้กฎหมายที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด

(2) บทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศเป็นบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวเงินโดยเฉพาะ แต่กฎหมายตัวเงินนั้นวางอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายสัญญา และมีกฎหมายเรื่องอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงิน เช่น ความสามารถของบุคคลซึ่งมิได้นำมาบัญญัติไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติด้วย ดังนั้น บทบัญญัติเหล่านี้จึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความบ้าง

(3) บทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาตินั้น บางเรื่องอาจเป็นเรื่องที่ไม่เคยปรากฏในกฎหมายไทย เช่น การให้สิทธิคุ้มครองผู้ทรง การให้ค่าส่วนลดแก่ผู้ทรง ซึ่งหากประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี ก็ต้องให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(4) เนื้อหาของอนุสัญญาสหประชาชาตินั้นมีข้อยกเว้น หรือบทบัญญัติเฉพาะค่อนข้างมากซึ่งอาจส่งผลในทางปฏิบัติได้ รวมถึงลักษณะบทบัญญัติที่มีการอ้างอิงระหว่างกัน ในหลายข้อซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนในการตีความได้

4.6.3 ความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคี จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างเอกภาพของกฎหมายตัวเงินและการมีบทบัญญัติที่ทันสมัย มีการพิจารณาเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ได้ริเริ่มและให้ความสนใจในการศึกษาบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ เพื่อพิจารณาในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว

ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ มีดังนี้

(1) เนื่องจากปัจจุบัน ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องติดต่อกับค้าขายระหว่างประเทศมากขึ้น ซึ่งแต่ละประเทศย่อมมีกฎหมายของตนและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ หากสามารถทำให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเป็นเอกภาพในระดับสากล ย่อมเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ทันสมัยสอดคล้องกับทางปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ ย่อมเป็นการจูงใจให้ประเทศต่าง ๆ มาติดต่อกับค้าขายอีกวิธีหนึ่ง

(2) เมื่อได้ศึกษา อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศแล้ว หลักการที่สำคัญในอนุสัญญาดังกล่าวไม่มีความแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงินของไทยนัก จะแตกต่างในรายละเอียดเป็นส่วนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยมากขึ้น

ดังนั้น การเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศนั้น ประเทศไทยน่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าการเสียประโยชน์ จึงเห็นว่าประเทศไทยน่าจะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีนั้นยังต้องพิจารณาถึงการตั้งข้อสงวนด้วยว่า จะตั้งข้อสงวนตามที่กำหนดไว้ในข้อ 88 (1) แห่งอนุสัญญาหรือไม่ ซึ่งเป็นข้อสงวนเพียงประการเดียวที่ยอมให้มีการตั้งข้อสงวนได้โดยจะต้องประกาศในขณะที่ลงนาม หรือให้สัตยาบัน หรือให้การรับรอง หรืออนุมัติ หรือภาคยานุวัติว่า ศาลในประเทศของรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีนั้น จะนำเอาอนุสัญญานี้มาบังคับใช้เฉพาะกรณีที่เราสามารถได้ระบุสถานที่ออกตัวและสถานที่ใช้เงิน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ในรัฐภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญานี้เท่านั้น ซึ่งในข้อ 2 (1) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติ มิได้จำกัดว่า สถานที่ออกตัวและสถานที่ใช้เงินจะต้องตั้งอยู่ในรัฐภาคี สำหรับกรณีตัวแลกเปลี่ยนเพียงแต่แห่งใดแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในรัฐภาคีก็เพียงพอแล้ว และสำหรับกรณีตัวสัญญาใช้เงินในข้อ 2 (2) ก็กำหนดเฉพาะสถานที่ใช้เงินเท่านั้นที่จะต้องตั้งอยู่ในรัฐภาคี แต่หากตั้งข้อสงวนตามข้อ 88 (1) การบังคับใช้อนุสัญญานี้จะกระทำได้เฉพาะกรณีที่ตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินนั้นจะต้องออก และต้องใช้เงินในประเทศที่เป็นรัฐภาคีเท่านั้น ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิเฉพาะประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกด้วยกัน ทำให้การบังคับใช้อนุสัญญาสหประชาชาติมีเงื่อนไขเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง แต่มิให้กระทบถึงบทบัญญัติใน

อนุสัญญาดังกล่าว จึงไม่เกิดปัญหาความไม่เป็นเอกภาพของกฎหมายเหมือนดังที่เคยประสบ
ในอนุสัญญากรุงเจนีวา